МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему: «Удосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0713 – ОАК
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

освітньої програми Облік, аналіз, контроль в управлінні підприємством
(код і назва освітньої програми)

Г. С. Курило
(ініціали та прізвище)

Керівник професор кафедри ОАОА, професор, д.е.н. Макаренко А. П.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент: завідувач кафедри ОАОА, професор, д.е.н. Меліхова Т. О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

До захисту

Запоріжжя
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра Обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(код та назва)
Освітня програма Облік, аналіз, контроль в управлінні підприємством
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
«06» 03 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Курило Ганні Сергіївні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Удосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»
керівник роботи Макаренко Андрій Петрович, д.е.н., професор,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «28» лютого 2024 року № 358-с та «07» жовтня 2024 року № 1518-с
2. Строк подання студентом роботи 04.12.2024
3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних вчених економістів, періодична література, інтернет-ресурси, дані обліку і звітності досліджуваного підприємства
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
1. Теоретичні основи обліку та аудиту надходження основних засобів.
2. Облік надходження основних засобів та фінансовий аналіз ПАТ «Запоріжсталь».
3. Пропозиції щодо удосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
1. Характеристика НП(С)БО 7 «Основні засоби». 2. Характеристика підприємства ПАТ «Запоріжсталь» 3. Удосконалена картка обліку основних засобів. 4. Удосконалення робочого плану рахунків 10 «Основні засоби». 5. Узагальнюючий документ аудиторської перевірки надходження основних засобів. 6. Робочий документ ОЗ-1 – Акт перевірки надходження основних засобів. 7. Робочий документ ОЗ-2 – Акт перевірки додаткових комплектуючих основних засобів. 8. Робочий документ ОЗ-3 – Акт перевірки правильності складання первинних документів. 9. Робочий документ ОЗ-4 - Акт перевірки

правильності нарахування первісної вартості основного засобу при придбанні за оплату.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Макаренко А. П., д.е.н., професор, професор кафедри ОАОА		
2	Макаренко А. П., д.е.н., професор, професор кафедри ОАОА		
3	Макаренко А. П., д.е.н., професор, професор кафедри ОАОА		

7. Дата видачі завдання 06.03.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	*Складання робочого плану, визначення предмету, мети та завдань досліджень*	*Жовтень 2024*	викон
2	*Огляд літературних джерел, періодичних та наукових видань з теми дослідження*	*Жовтень 2024*	викон
3	*Робота над 1 розділом*	*Жовтень 2024*	викон
4	*Робота над 2 розділом*	*Жовтень 2024*	викон
5	*Робота над 3 розділом*	*Жовтень 2024*	викон
6	*Підготовка до публікації наукової статті та тез доповіді*	*Жовтень-листопад 2024*	викон
7	*Оформлення роботи згідно ДСТУ та методичних рекомендацій*	*Листопад 2024*	викон
8	*Попередній захист роботи*	*Грудень 2024*	викон
9	*Нормоконтроль*	*Грудень 2024*	викон
10	*Підготовка остаточного варіанту роботи, автореферату, презентаційного матеріалу, доповіді*	*Грудень 2024*	викон
11	*Захист роботи*	*Грудень 2024*	викон

Студент _____ (підпис) Г. С. Курило (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ (підпис) А. П. Макаренко (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ (підпис) Ю. С. Синиця (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Курило Г. С. Удосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування, науковий керівник Макаренко А. П. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю. М. Потебні, кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, 2024.

Досліджено теоретичні основи обліку та аудиту надходження основних засобів. Розглянуто облік надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь». Проведено фінансовий аналіз ПАТ «Запоріжсталь». Проведено аудит надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь». Надано пропозиції щодо удосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь».

Ключові слова: ОБЛІК, АУДИТ, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Kurylo H. Improvement of accounting and audit of receipt of fixed assets at PJSC «Zaporizhstal».

Qualification work for obtaining a master's degree in speciality 071 – Accounting and taxation, supervisor Makarenko A. P. Zaporizhzhia National University. Engineering Education and Research Institute named after Yu. M. Potebny, Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit, 2024.

The theoretical foundations of accounting and audit of fixed assets receipt are investigated. The accounting of receipt of fixed assets at PJSC «Zaporizhstal» is considered. A financial analysis of PJSC «Zaporizhstal» was carried out. An audit of the receipt of fixed assets at PJSC «Zaporizhstal» was conducted. Proposals on

improvement of accounting and audit of receipt of fixed assets at PJSC «Zaporizhstal» are provided.

Keywords: ACCOUNTING, AUDIT, FIXED ASSETS, RECEIPT OF FIXED ASSETS, FINANCIAL ANALYSIS, IMPROVEMENT

ЗМІСТ

ВСТУП 7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ 11
1.1 Нормативно-законодавча база обліку та аудиту надходження основних засобів 11
1.2 Облік надходження основних засобів 16
1.3 Аудит надходження основних засобів 24
2 ОБЛІК НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ» 29
2.1 Характеристика підприємства ПАТ «Запоріжсталь» 29
2.2 Порядок обліку надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» 36
2.3 Фінансовий аналіз ПАТ «Запоріжсталь» 48
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ» 60
3.1 Аудит надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» 60
3.2 Шляхи удосконалення обліку надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» 80
3.3 Шляхи удосконалення аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» 85
ВИСНОВКИ 96
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 104
ДОДАТКИ 111

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Облік і аудит надходження основних засобів є важливими аспектами управління фінансово-економічною діяльністю будь-якого підприємства. Основні засоби становлять значну частину активів підприємства і є необхідними для його виробничої діяльності. Ефективний облік надходження основних засобів допомагає забезпечити їх раціональне використання, що впливає на загальну ефективність роботи підприємства. Належний облік надходжень основних засобів має вирішальне значення для достовірності фінансової звітності підприємства. Це необхідно для надання точних даних зацікавленим сторонам, таким як інвестори, кредитори та інші користувачі фінансової інформації.

Розгляду питань обліку та аудиту надходження основних засобів сприяли роботи наступних вчених: М. Я. Дем'яненка, Г. Г. Кірейцева, М. Т. Білухи, О. М. Голованова, Л. І. Гомберга, М. В. Кужельного, Л. К. Сука, В. П. Завгородного, В. Ф. Палія, В. В. Сопка, В. Г. Лінника та інших вчених.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Робота виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю. М. Потебні Запорізького національного університету «Теоретико-методичні та практичні підходи щодо удосконалення обліку, аналізу, оподаткування та контролю в управлінні підприємством» (державний реєстраційний номер: 0123U100372). Зокрема автором запропоновано вдосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів на підприємство на ПАТ «Запоріжсталь».

Мета та завдання роботи. Метою дослідження є узагальнення та систематизація методологічних підходів обліку та аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» та надання пропозицій щодо їх удосконалення.

Реалізація мети роботи зумовила необхідність виявлення і розв'язання наступного комплексу завдань:

– узагальнити теоретичні основи обліку та аудиту надходження основних засобів;

– показати облік та аудит надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»;

– провести фінансовий аналіз ПАТ «Запоріжсталь»;

– провести аудит надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»;

– розробити пропозиції щодо удосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь».

Об'єкт дослідження є процес обліку та аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь».

Предмет дослідження є теоретико-методичні підходи щодо обліку та аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь».

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, періодична література, а також дані бухгалтерського обліку і звітності Публічного акціонерного товариства «Запоріжсталь».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в удосконаленні процесів обліку та аудиту на ПАТ «Запоріжсталь» до найбільш важливих слід віднести:

- запропоновану методику проведення аудиту, яка на відміну від існуючих включає: тест внутрішнього контролю, загальний план, програму, робочі документи, що дасть змогу удосконалити аудит надходження основних засобів на підприємство та зможе охопити всі аспекти обліку основних засобів, дослідити правильність складання первинних документів та нарахування первісної вартості основного засобу при придбанні за оплату, що в свою чергу забезпечить вчасне

виявлення помилок, попередження завищення витрат та, як наслідок, підвищить прибуток підприємства;

- удосконалену картку обліку основних засобів на підприємстві при придбанні за плату, яка дасть змогу забезпечити чіткий контроль за процесом приймання основних засобів, фіксуючи їхню кількість, стан, вартість та відповідність технічній документації, що дозволить уникнути втрат або шахрайства під час надходження активів;

- зміни до робочого плану рахунків, оскільки вони не тільки забезпечать управлінський персонал корисною інформацією, а й слугуватимуть покращенню обліку, контролю та аналізу на підприємстві.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості впровадження практичних рекомендацій у діяльність Публічного акціонерного товариства «Запоріжсталь», що дозволить підвищити ефективність роботи підприємства (довідка про впровадження № ___ від _____).

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові методи: абстрактно-логічний метод (метод порівняння, метод групування абсолютних, середніх, відносних величин) та балансовий метод (метод деталізації, графічний метод).

Апробація результатів дослідження. Найважливіші положення та висновки магістерської роботи доповідалися на конференціях:

Курило Г. Основні засоби: формування терміну експлуатації в обліку згідно зі змінами середовища функціонування підприємства. *Формування цифрових компетентностей у процесі викладання дисциплін «цифрової гуманітаристики» та управлінсько-економічного циклу в умовах діджиталізації* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 22-23 листопада 2023 року). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 301–304.

Курило Г. С., Макаренко А. П. Удосконалення обліку надходження основних засобів. *Сучасні перспективи розвитку обліку, фінансів, економіки,*

управління, права та інженерії : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 5-6 грудня 2024 року). Запоріжжя : ЗНУ, 2024 (подано до друку).

Основні пропозиції автора щодо удосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів знайшли відображення у статті:

Курило Г. С., Меліхова Т. О., Феофанов Л. К., Макаренко А. П., Прус А. Ю. Удосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів для запобігання виявлення порушень державною аудиторською та податковою службами. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2024. № 4 (53) (подано до друку).

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст магістерської роботи виконаний на 103 сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі _3_ рисунки та _46_ таблиць. Список використаних джерел складається із 70 найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1 Нормативно-законодавча база обліку та аудиту надходження основних засобів

При організації обліку та аудиту надходження основних засобів і нематеріальних активів в Україні підприємствам, їх об’єднанням, госпрозрахунковим організаціям (крім банків), представництвам іноземних організацій, які здійснюють діяльність в Україні, а також підприємствам, діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету, необхідно керуватися такими законодавчими та нормативними документами (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Законодавчо-нормативна база з обліку та аудиту надходження основних засобів

№ з/п	Назва нормативного акту, рік прийняття	Основний зміст
1	2	3
1	Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року.	Встановлює правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності [8].
2	Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII.	Визначає правові засади аудиту фінансової звітності, провадження аудиторської діяльності в Україні та регулює відносини, що виникають при її провадженні [53].
3	Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879	Визначає порядок проведення інвентаризації основних засобів та визначення її результатів [51].

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
4	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99р. №291	Інструкція встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення Інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств [19].
5	Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради України 28.06.1996р.	Основний Закон України, встановлює права і свободи громадян України [22].
6	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561	Встановлюють типову кореспонденцію рахунків з обліку основних засобів [35].
7	Методичні рекомендацій щодо проведення аудиту фінансової звітності кредитних спілок відповідно до Міжнародних стандартів аудиту: наказ від 01.11.2012 р. № 260/6.	Інтеграція методики аудиту фінансової звітності кредитних спілок до аудиторської практики України [56].
8	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73.	Визначаються мета, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів [38].
9	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджений наказом Міністерства фінансів України 20.01.01р. №47/5238	Положення визначає методичні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати, доходи, активи і зобов'язання з податку на прибуток і її розкриття в фінансовій звітності [39].
10	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджений наказом Міністерства фінансів України 08.10.99р. №237	Положення визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття в фінансовій звітності [40].
11	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність»: Закон України від 17 листопада 2003р. № 1054/8375.	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про необоротні активи, утримувані для продажу, та групу активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу, а також припинену діяльність та розкриття такої інформації у фінансовій звітності [42].

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
12	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затверджене наказом міністерства фінансів України від 24.12.04 р. № 817	Положення визначає зміст і порядок формування в обліку Інформації щодо корисності основних засобів [41].
13	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу та господарських операцій підприємств та організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11. 1999 р. № 291	Встановлює призначення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та фактів фінансово-господарської діяльності підприємств [49].
14	Податковий кодекс України: Закон України від 23 грудня 2010 року.	Регулює питання податкового обліку основних засобів, зокрема визначення їх вартості, амортизації, а також особливості оподаткування операцій з основними засобами [50].
15	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05. 1995 №88	Положення визначає основні вимоги та правила щодо документального забезпечення записів у бухгалтерському обліку [55].
16	Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV.	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні [54].
17	Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44.	Визначає загальні положення про право власності, передачу майна, укладення договорів купівлі-продажу, дарування або передачі основних засобів [68].

Джерело: згруповано автором.

Питання бухгалтерського обліку регулюються законодавчо-нормативними документами, які можна поділити на чотири групи:

І група – Конституція України, Податковий кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.

ІІ група – Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), які регулюють методологічні засади ведення обліку окремих об’єктів – активів,

капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств. На сьогодні розроблено 35 НП(С)БО.

III група – Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків; Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів; Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку; Інші нормативно-правові акти.

IV група – Наказ про облікову політику підприємства; Робочий план рахунків для обліку необоротних матеріальних активів; Наказ про проведення інвентаризації; посадові інструкції; графіки документообігу та інвентаризації; регламенти бухгалтерських та інших адміністративних служб та порядок організації та реалізації внутрішнього контролю. Ця група документів формується в рамках системи управління конкретного підприємства [9].

У НП(С)БО 7 «Основні засоби» описано формування первісної вартості основних засобів при надходженні. Визначення залежить від способу надходження основних засобів:

1. Придбання:

- сума, що сплачується постачальниками або підрядниками;

- мито та інші податки;

- витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження та інші витрати, пов'язані з приведенням об'єкта у стан, придатний у використання;

- витрати на страхування ризиків доставки активу;

- інші витрати, пов'язані з придбанням.

2. Внесок до статутного капіталу:

- первісна вартість дорівнює справедливій вартості основного засобу.

3. Безоплатне отримання:

- вартість об’єкта визначається за справедливою вартістю на дату отримання.

4. Самостійне виготовлення:

- витрати на матеріали, оплату праці, використання обладнання;

- інші витрати для створення основного засобу;

- витрати на реєстрацію права власності.

5. Отримання у зв’язку з реорганізацією:

- первісна вартість складається на основі даних попереднього підприємства (балансової вартості).

Витрати, що не включаються до первісної вартості:

1. Витрати на утримання об’єкта після введення в експлуатацію.

2. Витрати на адміністративні та загальногосподарські потреби.

3. Витрати на збут.

Так ж є певні особливості формування первісної вартості:

1. При обміні основними засобами: якщо справедливу вартість не можна визначити, то первісна вартість визначається за балансовою вартістю основного засобу.

2. У випадку самостійного виготовлення: включаються усі прямі витрати, а також частина загальновиробничих витрат.

3. При модернізації та реконструкції: збільшують первісну вартість основного засобу, якщо такі витрати підвищують вигоду від використання.

Формування первісної вартості обов’язково повинно бути підтверджене відповідними первинними документами (рахунки, договори, акти тощо) [39].

Щодо обліку надходження основних засобів та їх поняття наступні науковці мають такі думки:

За словами Л. Щербакова: «Первісна вартість – це історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої

вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів» [70].

Ю. А. Бабаєв вважає, що «основні засоби – це частина майна, використовувана як засоби праці під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг або для управління організацією протягом періоду, що перевищує 12 місяців, або звичайний операційний цикл, якщо він перевищує 12 місяців» [1].

За словами Ф. Ф. Бутинця: «Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує для використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року» [4].

У свою чергу А. Г. Загородній та Г. Л. Вознюк вважають, що «основні засоби – матеріальні активи, які підприємство формує для використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій і очікуваний термін корисного застосування яких перевищує рік» [14].

1.2 Облік надходження основних засобів

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [18].

Об'єкт основних засобів – це: закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно

з'єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством [18].

Облік основних засобів – це облік операцій з надходження основних засобів (придбання, створення, виготовлення чи капітальне будівництво, безоплатне надходження), облік витрат, що понесені у зв'язку з таким придбанням (витрати на доставку, установку, витрати на будівельні матеріали та устаткування, витрати на проєктні та будівельно-монтажні роботи), облік витрат на модернізацію та ремонт основних засобів, облік результатів переоцінки основних засобів, облік вибуття основних засобів (списання, безоплатна передача за операціями внутрішнього переміщення) [18].

Облік надходження основних засобів здійснюється відповідно до бухгалтерських стандартів та законодавства, що регулює господарську діяльність підприємств. Процес обліку включає кілька етапів і дій, які допомагають підприємству правильно відобразити отримані активи в бухгалтерських документах, а також забезпечити їх ефективне використання.

Рахунок 10 «Основні засоби» призначено для обліку основних засобів, які використовуються підприємством для здійснення своєї діяльності, мають матеріальну форму та тривалий термін експлуатації (більше 1 року). До основних засобів належать будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби, інвентар та інші активи, що використовуються у процесі виробництва товарів, виконання робіт або надання послуг [51].

Основні етапи обліку надходжень основних засобів на підприємство:

1. Документальне оформлення приймання основних засобів.

Першим кроком є оформлення первинних документів, що підтверджують факт отримання основних засобів. До таких документів можуть належати:

- Накладна – підтверджує передачу основних засобів від постачальника.

- Акт приймання-передачі основних засобів – документ, що підписується постачальником та отримувачем для фіксації приймання засобів.

- Договір поставки (купівлі-продажу) – договір між покупцем і постачальником, у якому зазначено умови покупки основних засобів.

- Рахунок-фактура – документ для відображення вартості основних засобів.

- Податкові накладні (у випадку, якщо основний засіб придбаний з ПДВ).

- Товарно-транспортна накладна – документ, що підтверджує факт доставки основного засобу.

- Накладна на відпуск матеріалів – документ, що підтверджує внутрішнє переміщення основного засобу між частинами підприємства.

- Платіжне доручення – документ, що підтверджує факт оплати за основний засіб постачальнику.

- Інвентарна картка обліку основних засобів – при надходженні створюється інвентарна картка, де є інформація про основний засіб.

Ці документи слугують основою для введення основних засобів до бухгалтерського обліку.

2. Визначення первісної вартості.

При надходженні основних засобів їх потрібно оцінити за первісною вартістю, яка включає:

- Ціну придбання (без ПДВ для платників податку на додану вартість);

- Витрати на доставку та встановлення;

- Інші витрати, пов’язані з підготовкою основних засобів до використання (наприклад, монтаж або налаштування).

Первісна вартість є базовою величиною для подальшого нарахування амортизації.

3. Класифікація основних засобів.

Отримані активи класифікуються відповідно до їх призначення та характеру використання. Це може бути:

- Будівлі;
- Машини та обладнання;
- Транспортні засоби;
- Інструменти, прилади тощо.

Ця класифікація важлива для правильного обліку та нарахування амортизації.

4. Введення в експлуатацію.

Основні засоби вводяться в експлуатацію за допомогою Наказу про введення в експлуатацію основних засобів. У цьому наказі зазначаються відповідальні особи за використання активів, їх розміщення, а також дату початку експлуатації.

5. Відображення в бухгалтерському обліку.

Надходження основних засобів відображається в бухгалтерському обліку через наступні записи:

- Дебет рахунку 10 «Основні засоби» – збільшення основних засобів, а саме:

100 «Інвестиційна нерухомість»

101 «Земельні ділянки»

102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»

103 «Будинки та споруди»

104 «Машини та обладнання»

105 «Транспортні засоби»

106 «Інструменти, прилади, інвентар»

107 «Тварини»

108 «Багаторічні насадження»

109 «Інші основні засоби».

- Кредит рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» – виникнення заборгованості за отримані активи.

- Дебет рахунку 15 «Капітальні інвестиції» – облік вартості основних засобів перед введенням їх в експлуатацію.

- Дебет рахунку 28 «Товари» – використовується для тимчасового обліку, якщо підприємство придбало основні засоби, як частину товарної продукції.

- Кредит рахунку 424 «Безоплатно одержані необоротні активи» – використовується, якщо основні засоби були отримані безоплатно.

- Кредит рахунку 46 «Статутний капітал» – використовується, якщо основні засоби це внесок до статутного капіталу.

Якщо основні засоби були придбані за рахунок власних коштів підприємства, тоді може використовуватися рахунок 30 «Готівка» або 31 «Рахунки в банках» для оплати.

Надходження основних засобів фіксується у господарському журналі. Нижче наведений фрагмент господарського журналу (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Фрагмент журналу господарських операцій

№	Дата надходження	Зміст операції	Дт	Кт
1	25.10.2023	Оприбутковано Комп'ютер Dell OptiPlex	15	631
2	27.10.2023	Оприбутковано автомобіль	15	631
3	30.10.2023	Оприбутковано принтер	15	631

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Також інформація про надходження основних засобів вноситься до відомості аналітичного обліку основних засобів, а саме інвентарної картки обліку основних засобів (форма ОЗ-6).

Первісна вартість основного засобу завжди відображається в оборотах і сальдо за рахунком 10 «Основні засоби». Після введення основного засобу в експлуатацію первісна вартість використовується для нарахування амортизації, що ведеться в регістрах обліку зносу. Також вона використовується для

визначення податкових різниць, пов’язаних з амортизацією. Сума податкового кредиту відображається в декларації з ПДВ (графа 10.1 «Операції з придбання товарів/послуг»)

У Балансі надходження основних засобів відображається наступним чином (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 – Фрагмент Балансу

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
…	…		
Основні засоби	1010	0	416
первісна вартість	1011	0	481
знос	1012	(0)	(65)
…	…		

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [54].

У примітках до фінансової звітності інформація про основні засоби розкривається за їх первісною вартістю, накопиченим зносом, амортизацією та переоцінкою.

Документальне підтвердження для правильного обліку надходження основних засобів надається у вигляді рахунками-фактурами, актами приймання-передачі, договорами на придбання або поставку, митними деклараціями.

Основні засоби можуть надходити на підприємство різними способами, залежно від джерела їх придбання та умов:

1. Придбання на основі купівлі-продажу: суб'єкт господарювання купує основні засоби у постачальника за певну суму.

2. Безоплатне отримання від інших підприємств або організацій: це можуть бути подарунки, передача основних засобів на безоплатній основі від іншого підприємства.

3. Внесення основних засобів до статутного капіталу: коли підприємство приймає основні засоби як внесок від юридичної або фізичної особи для формування свого статутного капіталу.

4. Надходження від реорганізації (злиття, приєднання, поділу): підприємство отримує основні засоби в результаті реорганізації. Це може бути злиття або поділ підприємств, коли майно передається іншому підприємству.

5. Обмін основними засобами: суб'єкт приймає основні засоби в результаті обміну з іншим суб’єктом господарювання.

6. Самостійне виготовлення : у випадку, якщо суб'єкт господарювання виготовляє основні засоби самостійно, то вони передаються суб'єктові господарювання з виробництва після завершення робіт.

7. Отримання основних засобів у результаті модернізації, реконструкції.

8. Надходження основних засобів в оренду з правом викупу.

Основні випадки надходження основних засобів на підприємство відображаються у журналі господарських операцій наступним чином (таблиці 1.4 – 1.11).

Таблиця 1.4 – Фрагмент господарського журналу: надходження основного засобу шляхом придбання

№	Зміст операції	Дт	Кт
1	Оприбутковано автомобіль	152	631
2	Розрахунки за ПДВ	641	631
3	Перерахування коштів постачальнику	631	311
4	Введено автомобіль в експлуатацію	105	152

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Таблиця 1.5 – Фрагмент господарського журналу: надходження основного засобу шляхом самостійного виготовлення

№	Зміст операції	Дт	Кт
1	Списано матеріали на виробництво станка	23	201
2	Нарахована заробітна плата працівників	23	661
3	Нараховано ЄСВ	23	651
4	Послуги сторонньої організації з установки	23	631
5	Передача основного засобу на баланс	152	23
6	Введено в експлуатацію станок	104	152

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Таблиця 1.6 – Фрагмент господарського журналу: безоплатне отримання основного засобу

№	Зміст операції	Дт	Кт
1	Отримано безоплатно верстат	152	424
2	Відображено ПДВ	424	641
3	Введення в експлуатацію верстату	104	152
4	Відображено дохід від безоплатно одержаного верстату	424	745

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Таблиця 1.7 – Фрагмент господарського журналу: внесення основного засобу до статутного капіталу

№	Зміст операції	Дт	Кт
1	Отримано станок, як внесок до статутного капіталу	152	46
2	Оприбутковано станок	104	152
3	Внесення до статутного капіталу	46	401

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Таблиця 1.8 – Фрагмент господарського журналу: отримання основного засобу внаслідок обміну

№	Зміст операції	Дт	Кт
1	Списання первісної вартості переданого автомобілю	976	105
2	Списання накопиченої амортизації переданого автомобілю	131	105
3	Відображення залишкової вартості переданого автомобілю	976	-
4	Оприбутковано верстат	152	746
5	Введення верстату в експлуатацію	104	152

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Таблиця 1.9 – Фрагмент господарського журналу: надходження основного засобу від реорганізації підприємства

№	Зміст операції	Дт	Кт
1	Оприбуткування автомобіля	105	424
2	Відображено ПДВ	641	424
3	Нарахування зносу	92	131

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Таблиця 1.10 – Фрагмент господарського журналу: надходження основного засобу в результаті модернізації

№	Зміст операції	Дт	Кт
1	Витрати на модернізацію автомобіля	151	631
2	Введення автомобіля в експлуатацію	105	151
3	Збільшення первісної вартості автомобіля	105	151

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Таблиця 1.11 – Фрагмент господарського журналу: надходження основного засобу в фінансову оренду з правом викупу

№	Зміст операції	Дт	Кт
1	Оприбуткування орендованого автомобіля	105	531
2	Відображення ПДВ	641	531
3	Погашення частини заборгованості за оренду	531	311
4	Нарахування відсотків за користування	952	684

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Основні засоби, які отримані безоплатно, оцінюються за справедливою вартістю на дату отримання. Водночас, вартість основних засобів, внесених як внесок до статутного капіталу основних засобів, є справедлива вартість, погоджена засновниками (учасниками) товариства. Первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого в результаті обміну подібними об'єктами, є залишкова вартість переданого об'єкта основних засобів [15].

1.3 Аудит надходження основних засобів

Міжнародні стандарти аудиту – сукупність професійних стандартів, що встановлюють правила надання аудиторських послуг і розкривають питання етики та контролю якості, які визначені міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, що прийняті Радою з міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості, а також Міжнародним кодексом етики, прийнятим Радою з міжнародних стандартів етики для бухгалтерів та оприлюдненим Міжнародною федерацією бухгалтерів [56].

Аудиторська діяльність – незалежна професійна діяльність аудиторів та суб’єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб’єктів аудиторської діяльності, з надання аудиторських послуг [56].

Метою аудиту надходження основних засобів є перевірка правильності та повноти відображення в обліку операцій, пов'язаних з придбанням, введенням в експлуатацію та обліком основних засобів. Аудит спрямований на забезпечення достовірності фінансової звітності та запобігання можливим фактам шахрайства або помилок в процесі відображення операцій з основними засобами.

Завдання аудиту надходження основних засобів:

1. Перевірка законності надходження основних засобів:

- Визначення того, чи всі основні засоби були придбані відповідно до чинного законодавства, за договорами купівлі-продажу, лізингу або іншими договорами.

- Оцінка документів, що підтверджують отримання, таких як договори, товарно-транспортні накладні, акти приймання-передачі, податкові накладні.

2. Перевірка правильності оформлення первинних документів:

- Оцінка правильності складання та оформлення актів приймання-передачі основних засобів, договорів, товарно-транспортних накладних та інших первинних документів, що підтверджують отримання.

3. Оцінка відповідності вартості основних засобів:

- Перевірка правильності відображення вартості основних засобів в бухгалтерському обліку, включаючи перевірку правильності нарахування витрат на транспортування, монтаж, налагодження та введення в експлуатацію.

- Оцінка правильності визначення первісної вартості основних засобів та її відповідності первинним документам.

4. Аналіз дотримання облікової політики підприємства:

- Перевірка дотримання облікової політики компанії щодо основних засобів, зокрема, методів нарахування амортизації, оцінки основних засобів, обліку витрат на їх придбання та модернізацію.

5. Оцінка відображення операцій у фінансовій звітності:

- Перевірка відображення операцій, пов'язаних з отриманням основних засобів, у фінансовій звітності (баланс, звіт про рух грошових коштів, звіт про фінансові результати) відповідно до вимог бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), якщо такі застосовуються.

6. Оцінка процедур внутрішнього контролю:

- Перевірка ефективності внутрішнього контролю за процесом надходження основних засобів: контроль документів, процедури приймання, перевірка правильності бухгалтерських проводок, забезпечення збереження основних засобів.

7. Виявлення можливих порушень і зловживань:

- Виявлення можливих шахрайств або порушень при отриманні основних засобів, таких як завищення вартості, неналежне оформлення документів, несанкціоновані операції тощо.

Науковці мають наступні думки, щодо поняття «аудит»:

О. Петрик вважає, що «аудит можна представити як технологічний процес, в якому необхідні аудиторські процедури здійснюються в установленому порядку й реалізуються за допомогою сукупності організаційних, методичних і технічних методів, способів та прийомів» [47].

Н. І. Петренко каже, що «аудит – це метод господарського контролю, що здійснюється на добровільних, договірних засадах між аудитором і підприємством замовником та складається із сукупності методичних прийомів, застосування яких дозволяє аудитору визначити вірогідність звітності, обліку, їх повноту та відповідність чинному законодавству та встановленим нормативам» [45].

Для того, щоб детально та змістовно здійснити аудит надходження основних засобів, аудитор повинен чітко розуміти це поняття та вміти ефективно оперувати ним на практиці. Правові і організаційні основи аудиторської діяльності в Україні регламентуються законодавством, а також нормативними актами про сертифікацію фахівців з аудиту і ліцензування їхньої діяльності.

Норми аудиту передбачають основні принципи виконання аудиторських робіт, але не є методиками чи інструкціями до застосування методичних прийомів та притаманних їм процедур аудиту [23].

Аудит як форма інтелектуальної діяльності має деякі особливості організації та методики проведення. Міжнародні асоціації бухгалтерів та аудиторів узагальнили досвід організації та методики обліку й аудиту в країнах з різними формами власності та господарювання у вигляді міжнародних норм аудиту (МНА), які у визначеній мірі можуть виконувати функції стандартів з обліку та аудиту. Стандарти аудиту – це загальні керуючі матеріали для допомоги аудиторам у виконанні їхніх обов'язків з аудиту. В них наведено професійні вимоги до якості (компетентність, незалежність, об'єктивність) аудитора та аудиторських висновків і доказів. Метою складання стандартів аудиту є встановлення загальних правил аудиторської діяльності з організації та методики проведення. В практиці аудиторської діяльності в Україні необхідно користуватися міжнародними та національними стандартами, нормативними документами з організації та методології бухгалтерського обліку та фінансово-господарського контролю, що використовуються у вітчизняній практиці [23].

Аудит основних засобів є невід'ємною частиною загального аудиту суб'єкта господарювання, оскільки основні засоби, як правило займають, більшу частку майна підприємства, ніж інші необоротні активи. Тому аудитор під час проведення аудиторської перевірки основних засобів витрачає багато часу на отримання інформації про основні засоби.

Аудитом основних засобів є об'єктивний збір і оцінка свідчень про економічні дії і події з основними засобами з метою встановлення ступеня відповідності цих тверджень нормам податкового і бухгалтерського обліку та надання результатів перевірки зацікавленим користувачам.

Аудит надходження основних засобів складається з наступних етапів (таблиця 1.12).

Таблиця 1.12 – Етапи аудиту надходження основних засобів

№	Зміст етапу
1	Ознайомлення із Наказом про облікову політику, статутними документами, затвердженим планом рахунків та всією нормативно-правовою базою для розуміння діяльності підприємства.
2	Перевірка первинної документації на рахунок правильності заповнення, повноти та доцільності
3	Вивчення фінансової звітності у розділі надходження основних засобів
4	Написання висновку аудитора про стан обліку у розділі надходження основних засобів
5	Розробка пропозицій аудитора

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [32, 24].

Під час аудиту надходження основних засобів можуть виникати типові помилки, які впливають на облік та фінансову звітність. Основні з них це:

1. Неправильна класифікація активу: віднесення об’єкта до основних засобів за неправильними критеріями або некоректне визначення за терміном експлуатації (довгостроковий або малоцінний).

2. Помилки в первинній документації: неправильне оформлення або відсутність первинного документа.

3. Неправильний розрахунок первинної вартості: не включено всі витрати, пов’язані з підготовкою основного засобу до використання, або навпаки включення зайвих витрат, які не повинні враховуватися.

4. Помилки в бухгалтерському обліку: неправильне відображення операцій або неправильно вибрані рахунки.

5. Помилки в обліку нематеріальних активів: помилкове включення нематеріальних активів у склад основних засобів.

6. Недотримання законодавчих норм: ведення документації за неактуальними нормами, не враховуючи зміни у законодавстві. Порушення порядку обліку операцій.

Таким чином, на нашу думку, аудит надходження основних засобів є необхідним для стабільної діяльності підприємства, правильного визначення загальної кількості основних засобів, більш чіткого та регульованого обліку, їх динаміки і структури, розрахунку економічних показників діяльності підприємства за певний період. Залучення кваліфікованих спеціалістів з аудиту допоможе уникнути помилок в процесі обліку надходження основних засобів.

2 ОБЛІК НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

2.1 Характеристика підприємства ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

Повне найменування Товариства українською мовою: ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ ЗАПОРІЖСТАЛЬ. Повне найменування англійською мовою – PUBLIC JOINT STOCK COMPANY INTEGRATED IRON AND STEEL WORKS ZAPORIZHSTAL (PJSC ZAPORIZHSTAL).

ПАТ «Запоріжсталь» є металургійним підприємством з повним металургійним циклом. Завод розташовано у місті Запоріжжя, Україна. Дата заснування: 1933 рік. ПАТ «Запоріжсталь» у своїй діяльності дотримується принципів корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку.

Поточною діяльністю підприємства керує генеральний директор – Слободянюк Роман Степанович.

Метою діяльності Товариства є одержання прибутку на основі здійснення виробничої, комерційної, посередницької та іншої діяльності, в порядку та за умов, визначених чинним законодавством і цим Статутом, та наступний його розподіл між акціонерами [61].

Предметом діяльності Товариства є:

1) виробництво чавуну, сталі та феросплавів, прокату чорних металів, виробів подальшої переробки та металевих порошків чорних металів;

2) лиття металів (чавуну, сталі, легких кольорових та інших кольорових металів), виробництво поковок, штампівок;

3) виробництво теплової енергії, транспортування її магістральними і місцевими (розподільчими) тепловими мережами та постачання теплової енергії;

4) виробництво, передача та постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом;

5) виробництво металовиробів, кріпильних та гвинтонарізних виробів (болтів з гайками, шурупів, гвинтів тощо);

6) виробництво формувальних пісків (сухих та збагачених), глин формувальних, плакіровочних формувальних пісків, екзотермічних сумішей;

7) переробка брухту і відходів чорних металів;

8) виробництво труб;

9) виробництво іншого підйомно-транспортного, вантажно-розвантажувального та складського обладнання;

10) виробництво кранів та їх ремонт, монтаж, реконструкція;

11) виробництво металевої транспортної тари;

12) виробництво легких металевих конструкцій;

13) обробка кольорових металів та сплавів;

14) виконання внутрішніх та міжнародних перевезень пасажирів та вантажів річковим, морським, залізничним, повітряним, автомобільним транспортом та іншими видами транспорту, вантажний залізничний транспорт;

15) електро- та радіозв'язок, використання радіочастот, надання послуг телефонного зв'язку;

16) ремонт і технічне обслуговування вантажних автомобілів та автобусів;

17) ремонт і технічне обслуговування легкових автомобілів;

18) транспортування вантажів трубопровідним транспортом, агентування та фрахтування засобів морського та річкового флоту;

19) транспортування природного газу трубопроводами та його розподіл; постачання природного газу за нерегульованим тарифом;

20) експлуатація, технічне обслуговування та ремонт газопроводів природного газу високого тиску; об'єктів трубопровідного транспорту;

21) виробництво, транспортування, забезпечення та постачання підприємствам, установам та організаціям усіх видів електроенергії (атомної, теплової, гідро- та іншої);

22) перевезення, придбання, пересилання, ввезення, вивезення, відпуск, знищення, зберігання, використання наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів, отруйних речовин, у тому числі токсичних промислових відходів, продуктів біотехнології та інших біологічних агентів;

23) монтажні роботи;

24) технічне діагностування (моніторинг, діагностика, балансування) технологічного обладнання прокатного, сталеплавильного, аглодоменного, коксохімічного та допоміжного виробництва;

25) теплотехнічні та термоізоляційні роботи;

26) ремонт і технічне обслуговування машин та устаткування промислового призначення;

27) ремонт і технічне обслуговування електричного устаткування;

28) ремонт і технічне обслуговування інших транспортних засобів (в т.ч. ремонт та технічне обслуговування локомотивів, вагонів та іншого рухомого складу залізниць та колійних машин;

29) оптова торгівля за винагороду чи на основі контракту, діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування, неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;

30) збут, оптова торгівля металами та металевими рудами та інше.

Спеціалізація комбінату високоякісний сталевий гарячекатаний рулон, гарячекатаний лист, холоднокатаний лист, холоднокатаний рулон товщиною 0,5–8,0 мм з вуглецевих, низьколегованих, легованих і нержавіючих сталей, гнутий профіль, а також сталева стрічка і жерсть. Основними споживачами продукції комбінату є виробники зварних труб, підприємства автомобільного,

сільськогосподарського, транспортного машинобудування, вагонобудування, виробники побутової техніки [43].

Виробничі потужності ПАТ «Запоріжсталь» складають:

– агломераційний цех (6 агломашин);

– доменний цех (4 доменні печі, 3 в роботі);

– мартенівський цех (8 мартенівських печей і 1 двохванний сталеплавильний агрегат);

– цех підготовки складів;

– ливарний цех;

– обжимний цех;

– цех гарячої прокатки тонкого листа;

– цех холодної прокатки № 1;

– цех холодної прокатки № 3 [43].

На ПАТ «Запоріжсталь» розроблена і впроваджується програма з підвищення ефективності та модернізації виробництва, поліпшення умов праці та промислової безпеки.

Визначивши підвищення рівня промислової безпеки одним з ключових пріоритетів своєї діяльності, ПАТ «Запоріжсталь» збільшив інвестиції в соціальну сферу промислової безпеки, інвестиції в соціальні програми, що реалізуються на підприємстві.

У перспективних планах ПАТ «Запоріжсталь» – заміна застарілого мартенівського способу виробництва сталі на сучасний конвертерний цех.

ПАТ «Запоріжсталь» веде масштабну модернізацію і реконструкцію виробничих потужностей.

ПАТ «Запоріжсталь» стабільно демонструє високі фінансові результати, що виражається в зростанні обсягів виробництва і продажів, а також прибутковості компанії. Основні фінансові показники включають річний оборот, чистий прибуток, рентабельність та інші ключові фінансові показники.

ПАТ «Запоріжсталь» експортує свою продукцію в більш ніж 50 країн світу, включаючи Європу, Азію, Африку та Америку. Основними ринками збуту є Польща, Туреччина, Італія, Єгипет, Китай, США та інші.

Організаційно-виробнича структура підприємства – це сукупність його управлінських, виробничих і допоміжних підрозділів, система їх підпорядкованості та порядку взаємодії з метою найбільш повного та ефективного виконання всіх функцій, притаманних підприємству. виконання всіх функцій, притаманних підприємству. Кількість структурних підрозділів і та їх чисельний склад залежать від народногосподарського значення і розмірів підприємства, обсягу і специфіки його виробничої діяльності. та специфіки його виробничої діяльності.

Виконавче керівництво здійснює правління на чолі з генеральним директором, який відповідає за оперативне управління та стратегічний розвиток підприємства. Вищим органом управління підприємством є загальні збори акціонерів.

За напрями діяльності створено дирекції, які допомагають в поточному управлінні підприємством:

– дирекція з технології та якості;

– дирекція з логістики та транспорту;

– дирекція з виробництва;

– дирекція з інжинірингу;

– дирекція зі збуту;

– комерційна дирекція;

– дирекція з персонал;

– фінансова дирекція;

– дирекція з безпеки;

– дирекція з охорони праці, промислової та техногенної безпеки.

Також є три самостійні управління:

– юридичне управління;

– управління справами адміністрації;

– управління корпоративними комунікаціями [43].

ПАТ «Запоріжсталь» сприяє розвитку професійних навичок своїх працівників, забезпечуючи їм належні умови праці та можливості для професійного зростання.

Види діяльності ПАТ «Запоріжсталь»:

– 24.10 Виробництво чавуну, сталі та феросплавів;

– 46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;

– 46.72 Оптова торгівля металами та металевими рудами;

– 49.20 Вантажний залізничний транспорт;

– 71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах;

– 36.00 Забір, очищення та постачання води;

– 71.20 Технічні випробування та дослідження.

ПАТ «Запоріжсталь» здійснює первинний (оперативний), бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, складає та надає фінансову, податкову та статистичну звітність в порядку, визначеному чинним законодавством України.

Порядок надання фінансової, податкової та статистичної звітності стосовно господарської діяльності Товариства та інших даних встановлюється чинним законодавством України. Товариство відповідає за достовірність і своєчасність подання фінансової, податкової та статистичної звітності, а також за повноту та своєчасність перерахування обов'язкових платежів в бюджет та фонди соціального страхування.

Відповідальність за організацію бухгалтерського та податкового обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, регістрів і звітності

протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе Виконавчий орган Товариства та головний бухгалтер (щодо документів бухгалтерського обліку та фінансової звітності) [61].

Річна фінансова звітність Товариства підлягає перевірці незалежним аудитором. Висновок аудитора повинен містити інформацію про:

– підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності за відповідний період:

– оцінку повноти та достовірності відображення фінансово-господарського стану Товариства у його фінансовій звітності;

– факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності, а також встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності;

– іншу інформацію, передбачену законодавством про аудиторську діяльність.

Виконавчий орган Товариства забезпечує доступ незалежного аудитора до всіх документів, необхідних для перевірки результатів фінансово-господарської діяльності Товариства за відповідний період.

Згідно Статуту аудиторська перевірка діяльності Товариства може бути проведена на вимогу акціонера (акціонерів) Товариства, який (які) є власником (власниками) більше ніж 10 (десять) відсотків простих акцій Товариства. У такому разі акціонер (акціонери) самостійно укладає (укладають) з визначеним ним аудитором (аудиторською фірмою) договір про проведення аудиторської перевірки фінансово-господарської діяльності Товариства, в якому зазначається обсяг перевірки.

Витрати, пов'язані з проведенням аудиторської перевірки, покладаються на акціонера (акціонерів) Товариства, на вимогу якого (яких) проводилася перевірка. Загальні збори акціонерів Товариства можуть ухвалити рішення про

відшкодування витрат акціонера (акціонерів) Товариства на проведення такої аудиторської перевірки Товариства.

Аудиторська перевірка на вимогу акціонера (акціонерів) Товариства, який (які) є власником (власниками) більше ніж 10 відсотків акцій Товариства, може проводитися не частіше двох разів на календарний рік [61].

2.2 Порядок обліку надходження основних засобів на ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

Облік на ПАТ «Запоріжсталь» здійснюється у ERP-системі для провадження господарської діяльності та ведення бухгалтерського обліку, комерційної та транспортної документації підприємства – корпоративній інформаційній системі управління підприємством власної розробки (далі – КІС ЗСТ). Програмний продукт M.E.Doc використовується підприємством для подання звітності до контролюючих органів.

Нижче наведений детальний опис комп’ютерного обладнання та програмного забезпечення ПАТ «Запоріжсталь», що використовуються підприємством при веденні господарської діяльності та безпосередньо обліку:

1) серверне обладнання, персональні комп’ютери та ноутбуки що об’єднані локальною мережею;

2) операційні системи – Windows 10/ Windows Server 2016/Windows Server 2019/Windows Server 2022;

3) комп’ютерні системи та програми:

– ERP-система для провадження господарської діяльності та ведення бухгалтерського обліку, комерційної та транспортної документації підприємства – корпоративна інформаційна система управління підприємством власної розробки ;

– програмне забезпечення для подання звітності до контролюючих органів та обміну юридично значущими первинними документами між контрагентами в електронному вигляді – M.E.Doc;

– програмне забезпечення для заповнення та подання електронних митних декларацій, пошуку інформації з митного законодавства – MD Office;

– програмне забезпечення для здійснення комплексного аналізу та перевірки контрагентів – YouControl;

Програмне забезпечення та бази даних встановлені на серверах, які розташовані в хмарному середовищі Microsoft Azure. Програмне забезпечення MS Office встановлено в локальному датацентрі на підприємстві.

Корпоративна інформаційна система управління підприємством (КІС ЗСТ):

- має окремі середовища для розробки, тестування та продуктивної роботи;
- кожен користувач має обмежений доступ до функціоналу системи. Система ідентифікує користувача через обліковий запис Microsoft Active Directory та підтримує розподіл функцій и повноважень на рівні ролевого доступу. Ролевий доступ надається користувачам на підставі заявок на доступ, узгоджених уповноваженою особою замовника IT-послуги, керівником користувача та технічним власником IT-послуги. Отримання доступу регламентується Процедурою управління правами доступу до інформаційних ресурсів;
- зміна та доопрацювання інформаційної системи здійснюється згідно з Регламентами управління змінами IT-послуг та IT-проєктами;
- для інтеграції з системою автоматизації митних питань MS Office функціонує автоматична передача інформації між системами з використанням сервісу поштових відправлень та API-функцій для завантаження структурованих даних і електронної ВМД;

Програмне забезпечення встановлене на робочих місцях співробітників, згідно с вимогами Процедури управління правами доступу до інформаційних

ресурсів. Вхід до програм персоніфіковано, ролева модель доступу функціонує згідно внутрішніх програмних вимог.

Організація обліку та документування надходження основних засобів є ключовим аспектом управління фінансовою діяльністю будь-якої компанії. Від правильного і своєчасного обліку залежить не тільки точність фінансових звітів, а й ефективність використання ресурсів підприємства. Типовий договір купівлі-продажу ПАТ «Запоріжсталь» наведено у Додатку А. Приклади документування на ПАТ «Запоріжсталь» наведені у Додатках Б,В,Г.

Ще однією з важливих частин у процесі надходження основних засобів є облікова політика підприємства.

Облікова політика є важливим інструментом в управлінні бухгалтерським обліком підприємства.

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [4].

Основними причинами необхідності впровадження облікової політики на підприємстві є наступні:

1. Уніфікація методів бухгалтерського обліку: облікова політика забезпечує єдині підходи до обліку всіх господарських операцій, що зменшує ймовірність помилок і підвищує достовірність облікової інформації.

2. Відповідність вимогам законодавства: відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку (наприклад, НП(С)БО) та міжнародних стандартів (МСФЗ), підприємства повинні розробляти та дотримуватися облікової політики. Це забезпечує дотримання вимог законодавства та стандартів звітності.

3. Порівнянність фінансової звітності: єдині принципи бухгалтерського обліку полегшують порівняння фінансової звітності одного і того ж суб'єкта господарювання за різні періоди, а також фінансової звітності різних суб'єктів господарювання між собою.

4. Прозорість та зрозумілість: облікова політика сприяє прозорості та зрозумілості фінансової звітності для зовнішніх користувачів, таких як інвестори, кредитори, податкові органи тощо.

5. Оптимізація облікових процесів: добре розроблена облікова політика сприяє більш ефективній організації роботи бухгалтерії, дозволяє стандартизувати облікові процеси та зменшити витрати на ведення бухгалтерського обліку.

6. Внутрішній контроль та управління: облікова політика допомагає керівництву компанії контролювати фінансові потоки, приймати обґрунтовані управлінські рішення та своєчасно реагувати на зміни в діяльності компанії або в зовнішньому середовищі.

Підприємство виділяє такі класи та групи основних засобів (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Класи та групи основних засобів ПАТ «Запоріжсталь»

Клас ОЗ	Група ОЗ
Земля	Земельні ділянки
Будинки та споруди	Будівлі
Будинки та споруди	Об'єкти благоустрою території та інші споруди
Будинки та споруди	Інженерні комунікації
Машини та обладнання	Передавальні пристрої та механізми
Машини та обладнання	Машини та обладнання основного виробництва
Машини та обладнання	Машини та обладнання допоміжних цехів
Машини та обладнання	Транспортні засоби – залізничні
Машини та обладнання	Транспортні засоби – авто
Машини та обладнання	Транспортні засоби – водний
Машини та обладнання	Автомобілі загального призначення
Інші	Обладнання та засоби зв'язку
Інші	Офісні меблі та пристосування
Інші	Офісна техніка
Інші	Інформаційні системи та персональні комп'ютери
Інші	Малоцінні необоротні матеріальні активи
Інші	Інші основні засоби
Основні засоби, що не відповідають критеріям визнання активами	Основні засоби соціальної сфери
Основні засоби, що не відповідають критеріям визнання активами	Основні засоби, що належать ФДМУ (не увійшли до статутного капіталу підприємства)

Джерело: сформовано автором на підставі даних ПАТ «Запоріжсталь».

Коротка характеристика використовуваних груп основних засобів:

– Земельні ділянки:

Вартість землі, включно з витратами, пов’язаними з купівлею: відрахування за юридичні послуги, перевірку прав власності, тарифи кадастру та комісійні платежі; вартість поліпшень землі, що не мають кінцевого строку корисного використання (наприклад, безстрокові виїмки ґрунту, насипи тощо).

– Будівлі:

Адміністративні будівлі або склади, а також прибудови, тунелі, шляхопроводи, причали та інші портові споруди.

– Об’єкти благоустрою території та інші споруди:

Дороги, тротуари, огорожі, насадження, каналізація, зони паркування, вуличне освітлення, канали для стічних вод, колодязі, водогони та газопроводи, технічні колодязі для зниження ризику або запобігання забрудненню довкілля, меліоративні споруди, осушувальні мережі та системи.

– Інженерні комунікації:

Системи типу центрального кондиціонування повітря та опалення, підйомники та ліфти, пристрої контролю забруднення навколишнього середовища та засоби протипожежного захисту, а також водопровід, електрична розводка та освітлювальні прилади, які відносяться до експлуатації будівель.

– Передавальні пристрої та механізми:

Портові та мостові крани, кран-балки, конвеєри, інші перевалочні та передавальні механізми для переміщення сировини, напівфабрикатів і продукції між транспортними засобами, складами та виробничими агрегатами, у т. ч. засоби залізничного транспорту, що використовуються виключно в межах одного цеху.

– Машини та обладнання основного виробництва:

Машини та агрегати, що використовуються безпосередньо у виробництві продукції – беруть участь в основних технологічних процесах.

– Машини та обладнання допоміжних цехів:

Устаткування допоміжних цехів, на інструментальних і обслуговуючих ділянках основних цехів, що використовується для забезпечення виробничого процесу.

– Обладнання та засоби зв’язку:

Телефонні та телексні системи (включаючи мобільні телефони, телекомунікаційні мережі, АТС).

– Транспортні засоби – залізничні:

Засоби залізничного складу (крім засобів залізничного транспорту, що використовуються виключно в межах одного цеху).

– Транспортні засоби – авто:

Автомобілі спеціального призначення та інші транспортні засоби (у т.ч. вишки, автомобілі швидкої допомоги та інші автомобілі спеціального призначення).

– Транспортні засоби – водні:

Засоби морського транспорту.

– Автомобілі загального призначення:

Вантажні та легкові автомобілі, автобуси без спеціальних пристосувань і пристроїв, для універсального використання.

– Офісні меблі та пристосування:

Вироби типу столів, стільців, шаф, килимів, картин і сейфів.

– Офісна техніка:

Факсимільні апарати, фотокопіювальні машини, текстові процесори та копіювальні апарати, а також холодильники, мікрохвильові печі, індивідуальні кондиціонери тощо, що використовуються в адміністративних цілях.

– Інформаційні системи та персональні комп’ютери:

Комп’ютери та периферійні пристрої (принтери, сканери, модеми, монітори, акустичні системи для комп’ютерів тощо), локальні комп’ютерні мережі. До них не належить обладнання, що є невід’ємною частиною іншого

капітального обладнання (наприклад, комп’ютери, які використовуються для контролю виробничого процесу, перемикання або виділення каналів зв’язку).

– Інші основні засоби:

Основні засоби, що не ввійшли до жодного іншого класу основних засобів. Включають групу основних засобів «Малоцінні необоротні матеріальні активи (далі – МНМА)», до якої підприємства мають право відносити об’єкти основних засобів, фактична вартість яких не перевищує межу суттєвості.

– Основні засоби соціальної сфери:

Санаторії, дитячі табори, бази відпочинку, поліклініки та основні засоби, що перебувають і використовуються на цих об’єктах, від яких підприємство не очікує отримання в майбутньому економічних вигод (тобто витрати на утримання яких перевищують доходи, одержувані від їхнього використання).

– Основні засоби, що належать ФДМУ (не увійшли до статутного капіталу підприємства):

Споруди ГО та інші об'єкти основних засобів, які є власністю ФДМУ, і від використання яких підприємство не очікує отримання в майбутньому економічних вигод.

Визнання та взяття на облік основних засобів:

Собівартість об’єкта основних засобів підлягає визнанню як актив тільки в тому випадку, якщо:

– існує ймовірність того, що підприємство отримає пов’язані з цим об'єктом майбутні економічні вигоди; і

– собівартість цього об’єкта може бути достовірно оцінена.

Об'єкт основних засобів, який може бути визнаний як актив, підлягає оцінці за собівартістю.

Собівартість об’єкта основних засобів включає в себе:

– покупну ціну; за вирахуванням торговельних знижок і повернень;

– імпортні мита;

– невідшкодовувані податки;

– будь-які прямі витрати, які відносяться до доставки активу в місце його використання та приведення у стан, що забезпечує його функціонування відповідно до намірів ключового управлінського персоналу підприємства;

– первісну оцінку витрат на демонтаж і видалення об'єкта основних засобів і відновлення природних ресурсів на ділянці, яку він займає. Зобов'язання покрити такі витрати може виникнути або при придбанні цього об'єкта, або внаслідок його експлуатації протягом певного періоду часу з метою, не пов'язаною з виробництвом запасів протягом цього періоду;

– витрати за позиками, якщо об’єкт основних засобів відповідає визначенню кваліфікованого активу.

Прикладами прямих витрат є:

– витрати на виплату винагород працівникам, що виникають безпосередньо у зв'язку зі спорудженням або придбанням об'єкта основних засобів;

– винагороди за юридичну підтримку;

– ризикова маржа (винагорода банку) за акредитивами, відкритими відповідно до умов договорів на придбання основних засобів, якщо можливо зіставити цю маржу з конкретною партією / об'єктом основних засобів;

– реєстраційні збори;

– витрати на підготовку виробничих площ;

– первинні витрати на доставку та розвантаження;

– витрати на установку;

– вартість професійних послуг, таких як робота архітекторів та інженерів;

– вартість страхування машин і обладнання на час доставки;

– вартість пробних запусків, які потрібні для введення в експлуатацію.

Вартість проєктно-вишукувальних робіт (далі – ПВР) і техніко-економічного обґрунтування (далі – ТЕО) придбання або будівництва об'єктів основних засобів відноситься або:

– на витрати періоду – якщо на момент здійснення цього виду витрат у підприємства відсутня абсолютна впевненість у тому, що об’єкти основних засобів, щодо яких проведені ПВР або підготовлено ТЕО, будуть придбані або створені (оскільки в такому разі не виконується один із критеріїв визнання витрат активами – імовірність отримання майбутніх економічних вигод);

– на вартість капітального будівництва або об’єктів основних засобів – якщо на момент здійснення цього виду витрат у підприємства є докази, що відповідні об’єкти капітального будівництва будуть побудовані або об’єкти основних засобів придбані (наприклад, укладено договір з постачальником основних засобів або затверджено проєкт з будівництва основних засобів).

У разі, коли після визнання вартості робіт з ПВР і ТЕО витратами періоду підприємство приймає рішення про придбання або будівництво об’єктів основних засобів, сторнування раніше визнаних витрат та їх капіталізація у вартості об’єктів основних засобів не допускається.

Один або більше об'єктів основних засобів можуть бути придбані в обмін на негрошовий актив або активи, або на поєднання грошових і негрошових активів. Собівартість такого об’єкта основних засобів оцінюється за справедливою вартістю, крім випадків, коли:

– операція обміну не має комерційного змісту, або

– справедлива вартість ані отриманого, ані переданого активу, не піддається достовірній оцінці.

Придбаний об’єкт оцінюється саме таким чином, навіть якщо підприємство не може негайно припинити визнання переданого ним активу.

Якщо придбаний об’єкт не оцінюється за справедливою вартістю, то його собівартість оцінюється за балансовою вартістю переданого активу.

Підприємство визначає наявність в операції обміну комерційного змісту за ступенем очікуваної зміни своїх майбутніх потоків грошових коштів у результаті здійснення цієї операції. Операція обміну має комерційний зміст, якщо:

а) конфігурація (ризик, строки і сума) грошових потоків, що виникають від отриманого активу, відрізняється від конфігурації грошових потоків, що виникають від переданого активу;

б) специфічна для підприємства вартість тієї частини його діяльності, на яку впливає ця операція, змінюється в результаті обміну;

в) різниця в а) або б) становить значну величину порівняно зі справедливою вартістю активів, що стали предметом обміну.

Об’єкти основних засобів, отримані безоплатно, обліковують за справедливою вартістю, яка оцінюється за ринковою вартістю або за вартістю аналогічних активів.

Усі об’єкти основних засобів, придбані, отримані або вироблені власними силами, але не введені в експлуатацію, відображаються на рахунках капітального будівництва та придбання (виготовлення) основних засобів. Після фактичного введення в експлуатацію об’єкти переводяться на відповідні рахунки основних засобів.

Об’єкти основних засобів, які були придбані (збудовані) з метою продажу, класифікуються як товари для перепродажу та обліковуються відповідно до Глави 3.6 «Запаси» Облікової політики.

У разі, коли підприємство має об'єкти основних засобів, що перебувають у заставі згідно з чинними кредитними договорами, балансова вартість таких об'єктів розкривається у фінансовій звітності [61].

ПАТ «Запоріжсталь» для обліку надходження основних засобів використовує наступний план рахунків (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Фрагмент плану рахунків ПАТ «Запоріжсталь»

Код рахунку	Найменування рахунку
100	Інвестиційна нерухомість
100.1	Інвестиційна нерухомість, придбана для здачі в оренду
100.2	Інвестиційна нерухомість, утримувана для перепродажу
101	Земельні ділянки
101.1	Земельні ділянки власного використання
101.2	Земельні ділянки в оренді
101.3	Земельні ділянки під інвестиційну діяльність
102	Капітальні витрати на благоустрій землі
102.1	Витрати на розчищення території
102.2	Витрати на озеленення
102.3	Витрати на створення водовідвідних систем
103	Будівлі та споруди
103.1	Адміністративні будівлі
103.2	Складські будівлі
103.4	Виробничі будівлі
103.5	Інженерні споруди
104	Машини та обладнання
104.1	Виробниче обладнання
104.2	Енергетичне обладнання
104.3	Офісне обладнання
104.4	Спеціалізоване обладнання для дослідницьких цілей
105	Транспортні засоби
105.1	Легкові автомобілі
105.2	Вантажні автомобілі
105.3	Спеціалізовані транспортні засоби
105.4	Залізничний транспорт
105.5	Водний транспорт
106	Інструменти, прилади та обладнання
106.1	Виробничі інструменти
106.2	Лабораторні прилади
106.3	Будівельні інструменти
107	Тварини
108	Багаторічні насадження
109	Інші основні засоби
109.1	Бібліотечні фонди
109.2	Музейні фонди
109.3	Об’єкти, що не ввійшли до інших категорій

Джерело: сформовано автором на підставі даних ПАТ «Запоріжсталь».

Нижче наведено фрагмент журналу господарських операцій з використанням плану рахунків ПАТ «Запоріжсталь» та проводками при надходженні основних засобів (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Фрагмент журналу господарських операцій за період з 01.03.2024 р. по 31.03.2024 р.

Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн
Виготовлення будівельних матеріалів	151	205	5 381,36
Капітальні інвестиції у виготовлення основних засобів власними силами	151	23	330 298,00
Придбано обладнання у постачальника і визнало його як капітальні інвестиції	151	631	42 424,23
Отримано запасні частини	152	207	136 369,82
Придбано основний засіб	152	631	214 752,78
Використано будівельні матеріали для виготовлення інвентарної тари	153	205	885,84
Придбано станок	153	631	72 440,69
Придбано обладнання у іноземного постачальника і визнало його як капітальні інвестиції	152	632	992 461,53
…	…	…	…
Оприбутковано автомобіль	152	631	500 000,00
Передано на будівництво об’єкта будівельні матеріали	151	205	155 000,00
Нарахована заробітна плата працівникам, зайнятим на будівництві	151	661	260 000,00
Введено в експлуатацію будівлю	103	151	750 000,00
Отримано безоплатно верстат	152	424	68 000,00
Відображено дохід від безоплатно одержаного верстату	424	745	68 000,00
Отримано станок, як внесок до статутного капіталу	152	46	211 000,00
Внесення до статутного капіталу	46	40	211 000,00
Оприбутковано легковий автомобіль	152	631	512 000,00
Оплата постачальнику за легковий автомобіль	631	311	512 000,00
Введено легковий автомобіль в експлуатацію	105	152	512 000,00
Відображено витрати на будівництво складу	151	631	420 000,00
Введено склад в експлуатацію	103	151	650 000,00
Відображено обмін устаткуванням	972	106	151 000,00
Оприбуткування отриманого устаткування	106	746	151 000,00
Витрати на модернізацію верстата	152	631	56 000,00
Збільшення вартості станка	104	152	128 440,69

Джерело: сформовано автором на підставі даних ПАТ «Запоріжсталь».

Фіксація надходження основних засобів у Балансі ПАТ «Запоріжсталь» виглядає наступним чином. Фрагмент Балансу наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Фрагмент Балансу ПАТ «Запоріжсталь»

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
…	…		
Основні засоби	1010	2 110	3 077
первісна вартість	1011	5 699	7 643
знос	1012	(3 589)	(4 566)
…	…		

Джерело: складено автором на підставі даних ПАТ «Запоріжсталь».

2.3 Фінансовий аналіз ПАТ «Запоріжсталь»

Аналіз фінансової звітності – це процес оцінки фінансових даних компанії з метою розуміння її фінансового стану, результатів діяльності та перспектив. Цей аналіз включає оцінку балансу, звіту про прибутки і збитки, звіту про рух грошових коштів та інших фінансових документів.

Проведемо аналіз фінансової звітності на підставі даних ПАТ «Запоріжсталь» (таблиці 2.5 – 2.13).

Таблиці 2.5 – Динаміка необоротних активів ПАТ «Запоріжсталь» та їх аналіз за 2021-2023 рр., тис. грн

Показники	Рядки	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення		Темп приросту	
					2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.	2022 р. у % до 2021 р.	2023 р. у % до 2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Нематеріальні активи	1000	28761	3671	3541	-25090	-130	-87,24	-3,54
первісна вартість	1001	75144	76086	77111	942	1025	1,25	1,35
накопичена амортизація	1002	(46383)	(72415)	(110254)	-26032	-37839	56,12	52,25
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1475494	1196159	1845222	-279335	649063	-18,93	54,26
Основні засоби	1010	22649742	21042229	21042229	-1607513	0	-7,1	0

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
первісна вартість	1011	25242586	25713975	25713975	471389	0	1,87	0
знос	1012	(2592844)	(4671746)	(6254785)	-2078902	-1583039	80,18	33,89
інші фінансові інвестиції	1035	1038362	992357	856236	-46005	-136121	-4,43	-13,72
Усього за розділом I	1095	25201278	23241912	21241895	-1959366	-2000017	-7,77	-8,61

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПАТ «Запоріжсталь».

За даними розрахунків відхилень та темпу приросту показників необоротних активів можна зробити наступні висновки:

Вартість необоротних активів зменшувалась протягом 2021-2023 рр. Більш активний темп зниження спостерігається в період з 2021 до 2022 року.

Незавершені капітальні інвестиції стрімко виросли у 2023 році на 649 063 тис. грн. або на 54,26 % порівняно з 2022 роком.

Вартість основних засобів зменшилась з 2021 по 2022 рік на 1 607 513 тис. грн, але у 2023 році була незмінна.

Інші фінансові інвестиції, згідно розрахунків, мають скорочення на 13% у 2023 році.

Таблиця 2.6 – Динаміка оборотних активів та їх аналіз за 2021-2023 рр., тис. грн

Показники	Рядки	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення		Темп приросту	
					2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.	2022 р. у % до 2021 р.	2023 р. у % до 2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Запаси	1100	7688087	4193781	3589111	-3494306	-604670	-45,45	-14,42
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	19508885	19642455	19845222	133570	202767	0,68	1,03
за виданими авансами	1130	957321	59696	61589	-897625	1893	-93,76	3,17
з бюджетом	1135	1728573	1397199	1125666	-331374	-271533	-19,17	-19,43
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	212699	0	212699	-212699	-	100

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17476930	17258933	16895125	-217997	-363808	-1,25	-2,11
Гроші та їх еквіваленти	1165	129290	121209	120290	-8081	-919	-6,25	-0,76
Інші оборотні активи	1190	1058233	1867102	1555123	808869	-311979	76,44	-16,71
Усього за розділом II	1195	51425691	46796743	45594456	-4628948	-1202287	-9	-2,57

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПАТ «Запоріжсталь».

Згідно даних наведених у таблиці 2.6, можна зробити наступні висновки:

Показник запасів на підприємстві стабільно скорочувався протягом трьох років. Найбільше показник знизився у 2021 – 2022 роках, на 45,45 %.

Дебіторська заборгованість зростає приблизно на 1 % кожного року.

Заборгованість за виданими авансами майже не зменшувалась протягом зазначеного періоду.

Заборгованість по розрахунках за бюджетом стабільно скорочується на 19-20 % кожного року.

На 2023 рік борг підприємства по податку на прибуток виплачено повністю.

Значення показника «Гроші та їх еквіваленти» зменшується протягом вибраних для аналізу років на 6,25% та 0,76 %.

Інші оборотні активи впродовж досліджуваного періоду мають хвилеподібну динаміку. Так, у 2022 році відмічається різке зростання (на 76,44 %) , а у 2023 році скорочення (на 16,71 %).

Таблиця 2.7 – Динаміка власного капіталу та його аналіз за 2021-2023 рр., тис. грн

Показники	Рядки	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення		Темп приросту	
					2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.	2022 р. у % до 2021 р.	2023 р. у % до 2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920	660920	0	0	0	0

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Капітал у дооцінках	1405	11776656	10732785	10732785	-1043871	0	-8,86	
Додатковий капітал	1410	0	0	0	0	0	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200	506200	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	31271239	28471882	30456789	-2799357	1984907	-8,95	6,97
Неоплачений капітал	1425	0	0	0	0	0	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0	0	0	0	0	0
Усього за розділом I	1495	44215015	40371787	41256148	-3843228	884361	-8,69	2,19

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПАТ «Запоріжсталь».

Згідно таблиці 2.7, зареєстрований капітал не змінював свій обсяг та залишився однаковим протягом 3-х років.

Капітал у дооцінках зменшився у 2022 році та залишився таким же у 2023 році.

Значення додаткового та резервного капіталів, неоплаченого та вилученого було незмінне протягом 2021 – 2023 рр.

Нерозподілений прибуток не мав різких змін (коливання у межах 6 – 8 %).

Таблиця 2.8 – Динаміка довгострокових зобов’язань і забезпечень та їх аналіз за 2021-2023 рр., тис. грн

Показники	Рядки	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення		Темп приросту	
					2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.	2022 р. у % до 2021 р.	2023 р. у % до 2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Відстрочені податкові зобов’язання	1500	1 383 298	695 449	555 111	-687 849	-140 338	-49,73	20,18
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0	0	0	0	0
Інші довгострокові зобов’язання	1515	16 101	0	0	-16 101	0	-100	0
Довгострокові забезпечення	1520	2 362 859	1 294 887	1 100 265	-1 067 972	-194 622	-45,2	-15,03

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Цільове фінансування	1525	275	242	220	-33	-22	-12	-9,09
Усього за розділом II	1595	3 762 533	1 990 578	1 512 236	-1 771 955	-478 342	-47,09	-24,03

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПАТ «Запоріжсталь».

Динаміка довгострокових зобов'язань і забезпечень у фінансовій звітності підприємства показує зміни в обсязі його зобов'язань, які мають бути погашені протягом періоду, що перевищує один рік. Ця інформація важлива для розуміння фінансової стійкості та платоспроможності компанії в довгостроковій перспективі.

Таблиця 2.9 – Динаміка поточних зобов’язань і забезпечень та їх аналіз за 2021-2023 рр., тис. грн

Показники	Рядки	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення		Темп росту	
					2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.	2022 р. у % до 2021 р.	2023 р. у % до 2022 р.
Короткострокові кредити банків	1600	2 673 291	1 959 213	3 256 213	-714 078	1 297 000	- 26,71	66,2
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610							
довгостроковими зобов’язаннями		0	0	0	0	0	0	0
товари, роботи, послуги	1615	24 525 234	24 627 846	24 758 111	102 612	130 265	0,42	0,53
розрахунками з бюджетом	1620	422 935	123 799	120 123	-299 136	-3 676	-70,73	-2,97
у тому числі з податку на прибуток	1621	335 159	0	0	-335 159	0	-100	0
розрахунками зі страхування	1625	18 232	10 002	9 123	-8 230	-879	-45,14	-8,79
розрахунками з оплати праці	1630	91 958	58 755	40 159	-33 203	-18 596	-36,11	-31,65
Поточні забезпечення	1660	215 732	239 392	225 147	23 660	-14 245	10,97	-5,95
Доходи майбутніх періодів	1665	454	0	0	-454	0	-100	0
Інші поточні зобов’язання	1690	681 559	637 611	650 598	-43 948	12 987	-6,45	2,04
Усього за розділом III	1695	28 649 686	27 676 547	26 547 356	-973 139	-1 129 191	-3,4	-4,08

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПАТ «Запоріжсталь».

Динаміка поточних зобов'язань та резервів є важливим показником фінансового стану компанії. Вона відображає зміни в зобов'язаннях і резервах компанії за певний період часу. По багатьох показниках бачимо, що відбувається зменшення поточних зобов'язань. Це свідчить про зменшення короткострокової заборгованості, що може бути результатом ефективного управління оборотним капіталом або погашення короткострокових кредитів і позик. Але, як ми бачимо у таблиці, у 2023 році підприємство знову взяло короткостроковий кредит у розмірі 1 297 000 тис. грн.

Ліквідність підприємства відображає його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов’язаннями наявними оборотними ресурсами шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти. Аналіз ліквідності за 2021-2023 рр. наведено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз ліквідності ПАТ «Запоріжсталь» за 2021-2023 рр.

Показник	Нор-матив	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
					2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.
Коефіцієнт покриття	>1	1,79	1,69	1,72	-0,1	0,03
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,6	1,53	1,54	1,58	0,01	0,04
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>=0,25	0,6	0,5	0,53	-0,1	-0,03
Чистий оборотний капітал, тис грн		22776005	19120196	19047100	-3655809	-73096

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПАТ «Запоріжсталь».

Наведені в таблиці 2.10 дані свідчать, що коефіцієнт покриття, який характеризує достатність оборотних коштів підприємства для погашення своїх боргів протягом року, впродовж 2021-2023 років мав негативну динаміку, але повністю відповідав нормативному значенню (> 1), що свідчить про відсутність фінансового ризику та високу ліквідність та платоспроможність ПАТ «Запоріжсталь».

Коефіцієнт швидкої ліквідності – індикатор короткострокової ліквідності компанії, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові

зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Впродовж досліджуваного періоду значення коефіцієнта майже в 2 рази перевищувало нормативне значення, що свідчить про здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності, який демонструє частку поточних зобов'язань компанії, яка може бути погашена негайно, за весь досліджуваний період також був значно вище норми і свідчить про доволі високу частину (близько 50%) короткострокової заборгованості, що може бути погашена негайно найбільш ліквідними активами.

Чистий оборотний капітал необхідний для підтримки фінансової стабільності підприємства, оскільки перевищення оборотного капіталу над короткостроковими зобов'язаннями означає, що підприємство може не тільки погасити свої короткострокові зобов'язання, але й має резерви для розширення своєї діяльності. Впродовж 2021 – 2023 рр. досліджуваний показник мав негативний тренд і у 2022 році зменшився на 3 655 809 тис. грн або на 16,05%, а у 2023 році ще зменшився на 73096 тис. грн або 0,38%.

Платоспроможність підприємства характеризується його можливістю і здатністю вчасно й повністю виконувати свої фінансові зобов'язання перед внутрішніми та зовнішніми партнерами, а також державою. Аналіз платоспроможності за 2021-2022 рр. ПАТ «Запоріжсталь» наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз платоспроможності ПАТ «Запоріжсталь» за 2021-2023 рр.

Показник	Норматив	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
					2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	>=0,5	0,0086	0,0094	0,0093	0,0008	-0,0001
Коефіцієнт фінансової стійкості	< 1	0,058	0,038	0,03	-0,02	-0,008
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	>=0,1	0,0025	0,0026	0,0026	0,0001	0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,2	0,196	0,183	0,182	-0,013	-0,001

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПАТ «Запоріжсталь».

Розраховані в таблиці 2.11 значення, свідчать про наступне:

– значення коефіцієнта фінансової незалежності вказує на те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. Низьке значення показника буде сигналізувати про високий рівень ризиків і низьку стійкість компанії в середньостроковій перспективі. Спираючись на розрахунки у таблиці 2.11, слід зазначити, що значення коефіцієнта з 2021 по 2023 рік менше норми. Це означає, що підприємство може профінансувати за рахунок власного капіталу. у 2021 році – 0,86%, у 2022 році – 0,94%, у 2023 році – 0,93% активів

– значення коефіцієнта фінансової стійкості вказує, яку частку активів компанія здатна фінансувати за рахунок постійного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі. Розрахункові дані свідчать, що за рахунок постійного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі підприємство може профінансувати у 2021 році – 5,8 %, у 2022 році – 3,8%, у 2023 році – 3,0% активів

– значення коефіцієнта забезпечення власними оборотними засобами показує частку власних оборотних коштів у сумі оборотних активів компанії. За розрахунковий період значення коефіцієнта менше норми, що свідчить про значну фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів.

– значення коефіцієнта маневреності власного капіталу говорить про те, яка частина власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів. Значення коефіцієнта не відповідають нормативному значенню, це свідчить про те, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування, що веде до зниження фінансової стійкості.

Аналіз ділової активності передбачає визначення результатів діяльності підприємства через застосування комплексної оцінки ефективності використання виробничих і фінансових ресурсів. Аналіз ділової активності за 2021-2023 рр. наведено у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз ділової активності ПАТ «Запоріжсталь» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
				2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.
Коефіцієнт оборотності активів	0,68	1,31	1,55	0,63	0,24
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,73	3,46	2,38	1,73	-1,08
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	2,40	4,43	3,83	2,03	-0,6
Строк погашення кредиторської заборгованості, дн	245	142	152	-103	10
Строк погашення дебіторської заборгованості, дн	110	110	125	0	15
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	7,42	10,78	14,65	3,36	3,87
Фондовіддача	2	3,98	3,44	1,98	-0,54
Коефіцієнт віддачі власного капіталу	0,000278	0,000962	0,000374	0,000684	-0,00059

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПАТ «Запоріжсталь».

Суть коефіцієнта оборотності активів полягає у тому, щоб продемонструвати, скільки товарів і послуг продано за досліджуваний період на кожну гривню використаних активів. Так, впродовж досліджуваного періоду на кожну гривню наявних у підприємства активів отримано чистого доходу від реалізації продукції у 2021 – 0,68 грн, у 2022 – 1,31 грн, у 2023 – 1,55 грн.

Результат розрахунку коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості показує, скільки раз підприємство погасило свої зобов'язання перед постачальниками, підрядниками протягом періоду дослідження. Так,

кількість обертів, необхідних підприємству для оплати у звітному періоді поточної кредиторської заборгованості складала у 2021 – 1,73, у 2022 – 3,46 , у 2023 – 2,38. Строк погашення кредиторської заборгованості за досліджуваний період складав 245 дн., 142 дн. та 152 днів відповідно.

Дебіторська заборгованість перевищує кредиторську, а це означає що підприємство не використовує кошти кредиторів в якості джерела фінансування своїх дебіторів.

Значення коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за досліджуваний період складало у 2021 – 2,40, у 2022 – 4,43, у 2023 – 3,83 це показує, скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед підприємством. Строк погашення дебіторської заборгованості за досліджуваний період складав 110 дн., 110 дн та 125 днів відповідно. Збільшення товарного кредитування клієнтів дозволяє підвищити рівень збуту.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів характеризує ефективність використання запасів. Його значення впродовж досліджуваного періоду складало у 2021 – 7,42, у 2022 – 10,78, у 2023 – 14,65 та показує, скільки раз у середньому поповнювались запаси підприємства впродовж звітного періоду. Збільшення коефіцієнтів свідчить про те, що поточний рівень виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та іншого забезпечує безперебійність процесу виробництва і збуту товарів і послуг, але при цьому мінімальний обсяг фінансових ресурсів відволікається на фінансування запасів.

Фондовіддача показує скільки продукції вироблено та скільки надано послуг на кожну гривню фінансових ресурсів вкладену в основні засоби. Бажаним є підвищення ефективності використання основних засобів підприємства протягом періоду дослідження. Її значення за досліджуваний період склало 2, 3,98, 3,44 відповідно та показує суму виручки, яка приходиться на одну гривню коштів, інвестованих в основні засоби підприємства.

Коефіцієнт віддачі власного капіталу впродовж 2021-2023 рр. склав 0,000278, 0,000962, 0,000374 відповідно, це показує наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було згенеровано на кожну гривню залучених власних коштів. Дуже низьке значення показника говорить про недостатню віддачу власного капіталу на підприємстві.

Рентабельність характеризує міру цієї ефективності, тобто відносний ступінь прибутковості підприємства або продукції, що виробляється. У загальній формі рентабельність розраховують як відношення прибутку до витрат чи застосованих ресурсів (капіталу). Аналіз рентабельності за 2021-2023 рр. наведено у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Аналіз рентабельності ПАТ «Запоріжсталь» за 2021-2023 рр.

Показник	Нор-матив	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
					2022 р. до 2021 р.	2023 р. до 2022 р.
Коефіцієнт рентабельності активів		0,000002649	0,000009609	0,000005029	0,00000696	-0,00000458
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу		0,000278	0,000962	0,000374	0,000684	-0,000588
Коефіцієнт рентабельності реалізації		0,00000392	0,00000731	0,000000324	0,00000339	-0,000006986

Джерело: розраховано автором на підставі фінансової звітності ПАТ «Запоріжсталь».

Дані таблиці 2.13 дають змогу стверджувати про досить низьке значення коефіцієнта рентабельності активів. Так, за досліджуваний період його значення склало 0,000002649, 0,000009609, 0,000005029 відповідно, що свідчить про низьку ефективність їх використання та вказує на те, скільки підприємство на кожну гривню вартості активів отримало чистого прибутку.

Не менш суперечливі тенденції і коефіцієнта рентабельності власного капіталу, який показує наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було згенеровано на кожну гривню залучених власних

коштів. Підвищення показників демонструє відносне збільшення чистого прибутку, що генерується на ту ж суму капіталу. Незважаючи на позитивний тренд його значення склало 0,000278, 0,000962, 0,000374 відповідно, це показує, скільки на кожну 1 грн, вкладених у власний капітал, підприємство отримало чистого прибутку (збитку).

Коефіцієнт рентабельності реалізації, який показує величину операційного прибутку, що приходиться на одну гривню чистого доходу від реалізації продукції впродовж всього досліджуваного періоду складав 0,00000392, 0,00000731, 0,000000324, що свідчить про низьку ефективність реалізації продукції (товарів, робіт та послуг).

Облік надходження основних засобів на підприємстві є важливим елементом управлінської та фінансової діяльності, що забезпечує достовірність даних про активи та їх використання. Правильно організований облік дозволяє ПАТ «Запоріжсталь» ефективно управляти ресурсами, планувати амортизаційні витрати та уникати фінансових втрат через необліковані активи або помилки в документації. ПАТ «Запоріжсталь» дотримується чинних нормативно-правових актів та стандартів бухгалтерського обліку, таких як НП(С)БО або МСФЗ. Це забезпечує прозорість фінансової звітності та підвищує рівень довіри з боку інвесторів, партнерів та контролюючих органів. Забезпечення належного документального оформлення процесів надходження основних засобів, зокрема актів приймання-передачі, накладних, платіжних доручень тощо, є важливим для уникнення податкових ризиків та збереження юридичного статусу активів.

Таким чином, ефективний облік надходження основних засобів сприяє раціональному використанню ресурсів на ПАТ «Запоріжсталь», підвищує економічну ефективність та забезпечує стабільний розвиток у довгостроковій перспективі.

3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ НАДХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

3.1 Аудит надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»

Надходження на підприємство основних засобів є важливою складовою його господарської діяльності, оскільки забезпечує наявність матеріальних ресурсів, необхідних для виробництва товарів чи надання послуг. Основні засоби можна придбати різними способами: придбанням, внеском до статутного капіталу, орендою, безоплатним отриманням або виготовленням самостійно. Процес отримання включає підписання договору, прийняття його на баланс, оцінку та реєстрацію. Належний облік і контроль надходження основних засобів є важливим для забезпечення ефективного використання активів підприємства та правильного планування ресурсів.

Аудит надходження основних засобів необхідний для забезпечення точності та достовірності фінансової звітності підприємства, а також для перевірки відповідності законодавчим нормам і внутрішнім політикам. Аудит дозволяє компанії виявити можливі помилки та шахрайство в процесах обліку та надходження, оцінити адекватність вартості активів, перевірити законність операцій, пов'язаних з придбанням основних засобів, та оцінити ефективність їх використання. Крім того, аудит може допомогти виявити потенційні ризики шахрайства та зловживань, зменшити фінансові втрати та покращити управлінські рішення.

Метою перевірки надходження основних засобів на підприємство є забезпечення точності та повноти обліку отриманих та придбаних активів, а також підтвердження відповідності операцій законодавчим нормам і внутрішнім стандартам підприємства.

Основними завданням аудиту надходження основних засобів є:

1. Перевірка правильності документального оформлення.

2. Оцінка повноти та своєчасності обліку.

3. Аналіз відповідності вартості основних засобів.

4. Перевірка джерел фінансування.

5. Оцінка ефективності використання.

Удосконалений тест внутрішнього контролю надходження основних засобів пропонуємо у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Тест внутрішнього контролю надходження основних засобів

Аудиторська фірма «Спіріт»					
Підприємство ПАТ «Запоріжсталь»					
Період аудиту за 2024 рік					
Термін аудиту з 05.06.24р. до 05.07.24р.					
№	Зміст питання	Варіант відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	2	3	4	5	6
1. Загальні питання					
1	Чи класифіковані основні засоби за групами, передбаченими п. 5 НП(С)БО 7?	+			
2	Чи відповідають дані регістрів обліку основних засобів даним Головної книги?	+			
3	Доступ до записів про облік та рух основних засобів мають лише відповідальні особи?			+	
4	Чи вчасно заповнюються регістри аналітичного обліку для різноманітних об'єктів основних засобів: - картки; - відомості; - журнали?	+			
5	Чи закріплені основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та нематеріальні активи за матеріально відповідальною особою у місцях їх експлуатації?		+		
6	Чи проводиться інвентаризація основних засобів у разі: - зміни матеріально відповідальних осіб; - крадіжок, пограбування, стихійного лиха; - зміни керівника підприємства; - в кінці звітного періоду?	+			
7	Чи є на підприємстві основні засоби, які не використовуються в його господарській діяльності?		+		

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6
8	Чи затверджується первинними документами придбання основних засобів?	+			
9	Чи головний бухгалтер підписує, а керівник затверджує акти приймання-передачі основних засобів?	+			
10	Чи визначається на звітні дати справжня вартість основних засобів?	+			
11	Хто встановлює справжню вартість основних засобів: а) комісія, призначена керівником; б) головний інженер; в) головний бухгалтер; г) інвентаризаційна комісія; ґ) інші?			+	
12	Чи були випадки переоцінки основних засобів?		+		
13	Чи є в наявності технічна документація на основні засоби?	+			
14	Чи були випадки поліпшення основних засобів: а) добудова; б) дообладнання; в) модернізація; г) реконструкція?	+			
15	Чи визначені в обліковій політиці умови віднесення витрат, пов'язаних із ремонтами та поліпшенням основних засобів?	+			
16	У разі виконання робіт господарським способом вартість активу визначається: - виходячи з державно-будівельних норм; - за фактичними витратами?			+	
17	Чи відображаються в обліку основні засоби на дату затвердження акта приймання-здавання (чи іншого прибуткового документа)?	+			
18	Чи відображається в обліку факт здавання основних засобів у фінансову оренду?	+			
19	Чи ведуться регістри по основних засобах, які були передані чи отримані в оренду?	+			
20	Чи були затримки або відмови у постачанні основних засобів? Чи впливало це на ведення обліку?		+		

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [32, 24, 3].

Планування аудиту надходження основних засобів на підприємстві складається з таких основних документів: загальний план та програма.

Загальний план аудиту надходження основних засобів передбачає терміни проведення аудиту, підготовки звіту (письмової інформації керівництву економічного суб'єкта) й аудиторського висновку. Обов'язково слід складати графік проведення аудиту. У загальному плані аудиту надходження основних засобів також визначають спосіб проведення аудиту на підставі результатів попереднього аналізу, оцінки надійності системи внутрішнього контролю та оцінки ризиків аудиту. У таблиці 3.2 наведено приклад удосконаленого загального плану проведення аудиту надходження основних засобів.

Таблиця 3.2 – Загальний план для проведення аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»

№	Етапи аудиторської перевірки	Зміст	Термін виконання	Виконавець	Підпис
1	2	3	4	5	6
1	Підготовчий	- оцінка системи внутрішнього контролю суб’єкта господарювання (ознайомлення); - визначення аудиторського ризику; - визначення рівня суттєвості; - складання програми аудиту.	05.06.2024-07.07.2024	Курило Г.С.	
2	Фактичний	- аналіз результатів попередніх інвентаризацій; - спостереження за ходом проведення інвентаризації; - висновки за результатами інвентаризацій.	10.06.2024-14.06.2024	Курило Г.С.	
3	Основний	- виконання аудиторських процедур відповідно до програми аудиту; - оформлення робочих документів; - коригування аудиторського ризику, рівня суттєвості; - оформлення підсумкових документів.	17.06.2024-26.06.2024	Курило Г.С.	

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6
4	Завершальний	Узагальнення результатів аудиторської перевірки: - аналіз виявлених порушень, зловживань; - узгодженість виявлених порушень з управлінським персоналом та їх виправлення; - складання аудиторського звіту; - підписання акту наданих послуг; - формування аудиторської думки.	27.06.2024-05.07.2024	Курило Г.С.	

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [4].

Наступним необхідним та важливим етапом є визначення аудиторського ризику суттєвості. Суттєвість застосовують аудитори на етапі планування та під час проведення аудиту й оцінки впливу визначеної помилки у ході аудиту та невиправлених викривлень, якщо такі є, у фінансових звітах. Суттєвість в аудиті розглядається як максимальна помилково пропущена сума у фінансовій звітності, яку аудитор може не брати до уваги, оскільки ця сума не вплине на рішення користувачів інформацією фінансової звітності. Приклад розрахунку суттєвості аудиторського ризику наведено нижче.

Показник суттєвості може мати відносну величину: до 5% помилки до уваги не беруть; якщо помилка знаходиться в інтервалі від 5% до 10%, то рішення про суттєвість приймає сам аудитор; якщо помилка більша за 10%, то вона вважається суттєвою і аудитор пропонує внести виправлення у фінансовій звітності або вибирає форму аудиторського висновку іншу від безумовно позитивного.

Аудитор розраховує аудиторський ризик. Згідно з Міжнародними стандартами аудиту аудиторський ризик являє собою можливу небезпеку того, що аудитор висловить невідповідну аудиторську думку у випадках, коли у фінансовій звітності мають місце суттєві перекручення.

Аудиторський ризик розраховується за формулою 3.1:

$$АР = ВР \times РК \times РН, \quad (3.1)$$

де АР – загальний ризик аудиту;

ВР – властивий ризик;

РК – ризик контролю;

РН – ризик не виявлення.

Таким чином, на основі базового показника, яким є сума основних засобів, розраховується суттєвість для аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 – Розрахунок суттєвості для аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»

Показник	Рівень	Розрахунок
Базовий показник: - сума основних засобів	100 000 грн	Основні засоби = Інвестиційна нерухомість + Земельні ділянки + Капітальні витрати на поліпшення земель + Будинки та споруди + Машини та обладнання + Транспортні засоби + Інструменти, прилади та інвентар + Тварини + Багаторічні насадження + Інші основні засоби
Суттєвість (помилка): - не приймається аудитором до уваги	до 5 %	100 000,00 грн. – 100 % Х грн. – 5 % Х = 5 000,00 грн.
- суттєвість визначається самим аудитором	5% - 10%	100 000,00 грн. – 100 % Х грн. – 10 % Х = 10 000,00 грн. Межа: від 5 000,00 грн. до 10 000,00 грн.
- вважаються суттєвими та аудитори вимагають виправлень	більше 10 %	Тобто, більше 10 000,00 грн.

Джерело: розраховано автором на підставі звітності ПАТ «Запоріжсталь».

Суттєвість не передбачає включення до обов'язку аудитора перевіряти звітність підприємства і давати висновки про її достовірність з точністю до одиниці вимірювання, в якій ця звітність складена. Розрахуємо аудиторський ризик для аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» на основі проведеного тесту внутрішнього контролю та міркуванні аудитора.

За допомогою анкетування було встановлено, що:

1. Властивий ризик становить – 50% (50% вірних відповідей в анкетуванні);

2. Ризик контролю становить – 30% (ймовірність ефективності системи внутрішнього контролю);

3. Ризик не виявлення – 5% (ймовірність не знайдення аудитором помилки).

Отже, аудиторський ризик: АР = 0,5 × 0,3 × 0,05 = 0,0075, тобто 0,75%. Таким чином, ймовірність складання неправильного аудиторського висновку становить 0,75%.

Аудиторська програма одночасно являє собою інструкцію для аудиторів і засіб контролю якості проведення аудиту. У цій програмі містяться види аудиту, зміст і час проведення запланованих аудиторських процедур повинні збігатися з загальним планом проведення аудиту. Ця програма допомагає здійснювати загальне керівництво з боку фірми проведенням аудиту та контролювати роботу аудиторів. У програмі оцінюється рівень ризику контролю та ризику аудиту, визначається термін проведення аудиторських тестів і незалежних процедур, координується робота всіх працівників, які беруть участь в аудиті. Під час розроблення аудиторської програми слід розподілити та упорядкувати аудиторські процедури, установити методи їх чіткого та інформативного виконання, уточнити і деталізувати масштаб даної роботи, яку необхідно виконати у завданий строк. Записи і висновки аудитора за кожним розділом програми фіксуються в робочій документації і є тим фактичним матеріалом, котрий використовується аудитором у процесі підготовки й обґрунтування аудиторського звіту та формування думки.

Якість аудиторської перевірки: наявність – А; правдивість – Б; права та зобов’язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінку вартості – Е; подання і розкриття – Є. Удосконалена програма аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» розглянута у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Програма аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»

№	Мета та якість	Перелік аудиторських процедур	Аудиторські докази	Метод перевірки	Перелік робочих документів	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Впевнитись у фактичній наявності основних засобів, зафіксованих в обліку.	Вибіркова інвентаризація основних засобів.	Інвентаризаційні відомості, описи, інвентарні картки, прибуткові накладні.	Співставлення, спостереження, документальна перевірка	ОЗ-1	05.06.24 – 08.06.24	Курило Г.С.	
2	Перевірити правильність віднесення активів до основних засобів.	Перевірити правильність віднесення активів до основних засобів.	Наказ про облікову політику, розрахунки первісної вартості основних засобів, прибуткові накладні.	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	ОЗ-2	09.16.24 - 12.06.24	Курило Г.С.	
3	Впевнитись в правильності оцінки основних засобів при надходженні.	Перевірка оцінки основних засобів.	Наказ про облікову політику, розрахунки первісної вартості основних засобів, прибуткові накладні.	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	ОЗ-3	13.06.24-16.06.24	Курило Г.С.	
4	Впевнитись у правильності віднесення основних засобів до відповідних субрахунків.	Перевірка правильність віднесення основних засобів до субрахунків.	Наказ про облікову політику, План рахунків бухгалтерського обліку.	Документальна, по суті, арифметична, вибіркова	ОЗ-4	17.06.24-21.06.24	Курило Г.С.	
5	Впевнитись у фактичній наявності та правильності заповнення первинних документів з обліку надходження основних засобів.	Перевірка фактичної наявності та правильності заповнення первинних документів, використання затверджених типових форм.	Акти приймання-передачі основних засобів інвентарні картки, описи.	Документальна, нормативно-правова, співставлення, арифметична перевірка	ОЗ-5	22.06.24-26.06.24	Курило Г.С.	

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Впевнитись у правильності складання Балансу з обліку основних засобів.	Перевірка правильності складання Балансу.	Баланс.	Документальна, арифметична, співставлення	ОЗ-6	27.06.24-29.06.24	Курило Г.С.	
7	Впевнитись у повноті відображення в обліку надходження основних засобів та відповідності даних регістрів аналітичного та синтетичного обліку даним рахунків Головної книги.	Проведення підрахунків та співставлення даних аналітичного та синтетичного обліку надходження основних засобів з даними рахунків Головної книги.	Регістри обліку, Головна книга.	Арифметична перевірка, співставлення	ОЗ-7	30.06.24-02.07.24	Курило Г.С.	
8	Перевірити кореспонденцію рахунків та впевнитись у правильності відображення надходження основних засобів на рахунках.	Перевірка правильності віднесення надходження основних засобів на відповідні рахунки обліку	Відомості, Ж-4 облікові регістри.	Документальна, нормативно-правова, аналітична перевірка	ОЗ-9	03.07.24-05.07.24	Курило Г.С.	

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [56, 32].

Основний етап проведення аудиту надходження основних засобів – складання робочих документів аудитора. Робочі документи аудитора – це записи, у яких аудитор фіксує проведення аудиторської перевірки: запис процедур планування, характер, строки та масштаб виконаних аудиторських процедур, їх результати, а також висновки, складені на основі одержаних аудиторських доказів. Нижче наведені удосконалені документи аудиторської перевірки надходження основних засобів.

Таблиця 3.5 – Робочий документ аудитора ОЗ-1 – Перевірка фактичної наявності основних засобів

Найменування об`єкта ОЗ	Інвентарний №	За даними підприємства		За даними аудиту		Відхилення		Примітки	Підпис відповідальної особи
		К-ть, шт.	Вартість, грн	К-ть, шт.	Вартість, грн	К-ть, шт.	Вартість, грн		
Авто директора	115296	1	200000,00	1	200000,00	-	-		
Інструменти	115269	50	20600,00	50	20100,00	-	500,00		
Обладнання	115236	2	10000,00	2	9050,00	-	50,00		
Будинки та споруди	205298	2	1020000,00	2	1000000,00	-	20000,00		

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [56].

Висновок: виявлені відхилення у вартості розділів «Інструменти», «Обладнання» та «Будинки та споруди». У першому розділі за даними підприємства відхилення становило у розмірі 500 грн від даних аудиту , у другому – 50 грн, у третьому – 20 000 грн.

Таблиця 3.6 – Робочий документ аудитора ОЗ-2 – Перевірка правомірності віднесення активів підприємства до основних засобів

Дата акта прийняття	№ акта	Найменування об'єкта основних засобів	Інвентарний №	К-ть, шт.	Критерії віднесення активів до ОЗ				Відхилення	Суттєвість відхилення	Характер порушення	Примітки
					Строк корисного використання більше 1 року		Вартість більше 20 000 грн					
					За даними підприємства, років	За даними аудиту, років	За даними підприємства, грн	За даними аудиту, грн				
26.03.2023	256989	Авто	23695800	1	2	2	200000,00	200000,00	-			
25.07.2023	256984	Інструменти	23694400	50	2	2	20600,00	20100,00	500,00	Несуттєве	Арифметична помилка	
30.10.2023	256933	Приміщення	26695400	1	3	3	1200000,00	1000000,00	20 000,00	Суттєве	Арифметична помилка	
Висновок: помилки у розрахунках за даними підприємства мають арифметичний характер. У випадку з вартістю приміщення помилка має суттєвий характер.												

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [56, 32].

Таблиця 3.7 – Робочий документ аудитора ОЗ-3 – Перевірка правильності оцінки основних засобів при надходженні

Джерело надходження	Дата надходження	За даними підприємства	За даними аудиту		Відхилення
			Формування первісної вартості основних засобів	Сума, грн	
1	2	3	4	5	6
При придбанні у постачальника	02.02.2023	Машини та обладнання	За п. 8 НП(С)БО 7 первісна вартість придбаних об'єктів основних засобів складається з таких витрат: – суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків); – реєстраційних зборів, держмита та інших аналогічних платежів; – сум ввізного мита; – сум непрямих податків у зв'язку з придбанням (якщо вони не відшкодовуються підприємству/установі); – витрат на страхування, ризиків доставки основних засобів; – витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів; – інших витрат, безпосередньо пов'язаних із доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні до використання із запланованою метою.	150 000,00	
При створенні господарським способом	-	-	Первісна вартість основних засобів, створених господарським способом, визначається як сума витрат, безпосередньо пов'язаних із їх створенням.	-	

Продовження таблиці 3.7

1	2	3	4	5	6
При внесенні до статутного капіталу	10.03.23	Транспортні засоби	Здійснюється за погодженою засновниками (учасниками) підприємства їх справедливою вартістю з урахуванням витрат, наведених у п. 8 НП(С)БО 7.	200 000,00	50 000,00
При безоплатному отриманні	-	-	Первісна вартість дорівнює їх справедливій вартості на дату отримання з урахуванням витрат, наведених у п. 8 НП(С)БО 7.	-	
При отриманні внаслідок обміну на подібні активи	-	-	Первісна вартість дорівнює залишковій вартості переданого об’єкта основних засобів.	-	
При отримані внаслідок обміну на неподібні активи	-	-	Первісна вартість дорівнює справедливій вартості переданого немонетарного активу, збільшеній (зменшеній) на суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що була передана під час обміну.	-	
Висновок: відхилення в оцінці транспортних засобів при надходженні у розмірі 50 000,00 грн.					

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [32, 4].

Таблиця 3.8 – Робочий документ аудитора ОЗ-4 – Перевірка правильності віднесення основних засобів до субрахунків

Субрахунки	Наявність на підприємстві	За даними підприємства, грн	За даними аудиту, грн	Відхилення, грн
100 «Інвестиційна нерухомість»	-	-	-	-
101 «Земельні ділянки»	+	500000,00	500000,00	-
102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»	-	-	-	-
103 «Будинки та споруди»	+	1200000,00	1151000,00	49000,00
104 «Машини та обладнання»	+	500000,00	490000,00	10000,00
105 «Транспортні засоби»	+	200000,00	200000,00	-
106 «Інструменти, прилади та інвентар»	+	100000,00	100000,00	-
107 «Тварини»	-	-	-	-
108 «Багаторічні насадження»	-	-	-	-
109 «Інші основні засоби»	+	121000,00	121000,00	-

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [66, 6].

Висновок: відхилення по рахунках 103 «Будинки та споруди» та 104 «Транспортні засоби». У першому випадку відхилення становить 49 000 грн, у другому – 10 000 грн.

Таблиця 3.9 – Робочий документ аудитора ОЗ-5 – Перевірка наявності та правильності заповнення первинних документів з обліку основних засобів

Дата документа	№ акту	Дата внесення до реєстру основних засобів	Первісна вартість, грн	Інвентарний №	Заводський №	Найменування об'єкта	Кількість, шт.	Рік випуску	Дата введення в експлуатацію	Висновки комісії	Печатка	Підписи	Примітки
12.04.23	112233	12.04.23	200 000,00	125489	11226655889900	Авто директора	1	2020	30.04.23				
30.05.23	116593	30.05.23	150 000,00	568945	45892558	Інструменти	50	2019	05.06.23				55 шт.
11.06.23	0002369	11.06.23	100 000,00	567498	54932587	Обладнання	5	2021	20.06.23				
Висновок: було виявлено помилку у підрахунку кількості інструментів у розмірі 5 штук.													

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [66, 6].

Таблиця 3.10 – Робочий документ аудитора ОЗ-6 – Перевірка правильності складання Балансу

№ п/п	Показник	За даними підприємства, тис. грн	За даними аудитора, грн	Відхилення, грн	Примітки
1	Залишкова вартість (р.1010)	2 000	2 100	100	
2	Первісна вартість (р.1011)	2 300	2 300	-	
Висновок: було виявлено помилку у розділі «Залишкова вартість» на суму 100 грн. Відхилення не є суттєвим.					

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [56, 3].

Таблиця 3.11 – Робочий документ аудитора ОЗ-7 – Перевірка відповідності синтетичного та аналітичного обліку надходження основних засобів

Період	Головна книга, грн	Відомість, грн	Баланс, грн	Відхилення			Примітки	Характер відхилення
				Відомості від головної книги	Головної книги від Балансу	Балансу від Відомості		
12.09.2023	30 000,00	30100,00	30 000,00	100,00	-	- 100,00		
03.10.2023	150 000,00	150000,00	150 000,00	-	-	-		
Висновок: було виявлено відхилення у даних відомості від даних головної книги у розмірі 100 грн та відхилення балансу від відомості також у розмірі 100 грн.								

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [56, 32].

Таблиця 3.12 – Робочий документ аудитора ОЗ-9 – Перевірка надходження основних засобів

№ з/п	Зміст господарської операції	Найменування ОЗ	За даними підприємства			За даними аудиту			Відхилення			Примітки
			Дт	Кт	Сума, грн	Дт	Кт	Сума, грн	Дт	Кт	Сума, грн	
1	Оприбутковано транспортний засіб	Авто	105	631	200000,00	152	631	20000,00	-	-	-	
2	Оприбутковано обладнання	Станок	104	631	50000,00	152	631	50200,00	-	-	200,00	
3	Оприбутковано інструменти	Інструментний набір	106	631	5000,00	106	631	5000,00	-	-	-	
Висновок: арифметичні відхилення у даних підприємства від даних аудиту при оприбуткуванні основних засобів. Несуттєве відхилення помічено при оприбуткуванні станка у розмірі 200 грн.												

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [56, 32].

Підсумковий етап аудиту надходження основних засобів складається:

- аудиторський звіт.
- акт приймання-передачі аудиторських послуг

Аудитор оформляє результати своєї перевірки аудиторським звітом та висновком. Аудиторський звіт є додатковим підсумковим документом, тобто не обов'язковим, і видається замовнику тільки в тому випадку, якщо аудитор вважає це необхідним, чи коли це обумовлено в договорі, або додатковій угоді між аудитором і клієнтом.

Звіт незалежного аудитора

Дата звіту: _08.07.2024__
Назва аудиторської фірми: Спіріт
Адреса: 69001, Запорізька обл., м. Запоріжжя, вул. Верхня, 15
Адресат: Акціонерам і раді директорів ПАТ «Запоріжсталь»

Звіт незалежного аудитора щодо аудиту надходження основних засобів

Ми провели аудит операцій з надходження основних засобів підприємства ПАТ «Запоріжсталь» станом на 2023 рік відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА). Наша відповідальність полягала у висловленні думки щодо цих операцій на основі отриманих доказів.

Відповідальність управлінського персоналу за операції з основними засобами

Управлінський персонал компанії несе відповідальність за забезпечення належного обліку основних засобів, включаючи правильність відображення їх надходження відповідно до вимог чинних стандартів фінансової звітності та внутрішніх політик компанії. Це включає також застосування контрольних

процедур, що забезпечують належне відображення операцій з основними засобами.

Відповідальність аудитора

Наша відповідальність полягає у наданні обґрунтованої впевненості, що операції з надходження основних засобів не містять суттєвих викривлень унаслідок помилок або недобросовісних дій. Аудит проводився згідно з вимогами МСА, що вимагає дотримання етичних норм та належного планування і виконання аудиторської перевірки для отримання достатніх аудиторських доказів.

Основи для висловлення думки

Під час аудиту ми здійснили процедури, необхідні для отримання аудиторських доказів, що стосуються надходження основних засобів, зокрема:

- перевірку документів на підтвердження факту надходження активів;
- аналіз розрахунків і бухгалтерських проведень;
- перевірку відповідності проведених операцій вимогам внутрішніх політик та стандартів обліку.

Ми вважаємо, що отримані аудиторські докази є достатніми та відповідними для висловлення нашої думки.

Аудиторська думка

В операціях з надходження основних засобів підприємства ПАТ «Запоріжсталь» станом на 2023 рік були здійснені деякі помилки:

1. За даними підприємства у регістрах бухгалтерського обліку та балансі за 2023 рік загальна сума надходження інструментів становить 20 600,00 грн, а за даними аудиту – 20 100,00 грн. Відхилення становить

500,00 грн; За даними аудиту загальна сума надходження обладнання становить 10 000,00 грн, а за даними підприємства – 9 050,00 грн. Відхилення – 950,00 грн. Арифметична помилка.

2. За даними аудиту надходження транспортних засобів відображено проводкою: Дт 152 Кт 631. За даними підприємства відображення відбулось таким чином: Дт 105 Кт 631.

3. За даними аудиту загальна сума придбаних будинків та споруд становить 1 000 000,00 грн., а за даними підприємства – 1 020 000 грн. Відхилення – 20 000 грн. Арифметична помилка.

4. За даними аудиту надходження машин та обладнання відображено проводкою: Дт 152 Кт 631. За даними підприємства відображення відбулось таким чином: Дт 104 Кт 631.

5. За даними аудиту кількість інструментів, що зазначені у первинних документах складає 55 шт. За даними підприємства – 50 шт.

6. За даними аудиту залишкова вартість складає 2 100 грн. За даними підприємства – 2 000 грн.

7. За даними аудиту відхилення у відомостях від Головної книги складає 100 грн. Відхилення Балансу від відомості також складає 100 грн.

8. За даними аудиту відхилення по оприбуткуванню обладнання становить 200 грн, сума оприбуткування 50 200 грн. За даними підприємства 50 000 грн.

08.07.2024 [Підпис аудитора Курило Г.С.]

Аудиторська фірма «Спіріт»

3.2 Шляхи удосконалення обліку надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»

Основні засоби займають велику частину господарського фонду підприємства. Їх частка дозволяє оцінити фінансовий потенціал суб'єкта господарювання. Основними напрямками удосконалення обліку є формування облікової політики основних засобів, удосконалення форм первинних документів обліку основних засобів, доопрацювання положень НП(С)БО 7 «Основні засоби» у зв'язку з пристосуванням їх до сучасних умов господарювання та з метою гармонізації з МСФЗ, комп'ютеризація обліку основних засобів.

Вітчизняні підприємства працюють в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів, що зумовлює необхідність ефективного використання наявних основних засобів. Тому для підприємств важливим є підвищення ефективності використання цих активів, особливо їх активної частини, як за часом, так і за потужністю.

Основними напрямами вдосконалення системи обліку основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» можуть бути наступними:

1. Вибір оптимальної кількості та структури облікової інформації для досягнення поставлених завдань у сфері обліку надходження основних засобів.

2. Розробка та впровадження вдосконалених форматів облікових носіїв, що максимально відповідають структурі, змісту та характеру необхідної інформації.

3. Створення та впровадження оптимізованих схем документообігу, що забезпечать своєчасне виконання завдань із мінімальними затратами праці, матеріалів та фінансів.

4. Впровадження ефективних технологій для вирішення облікових завдань, що сприятимуть безперебійній роботі облікової системи.

5. Введення нових документів для більш раціонального ведення обліку надходження основних засобів.

Одним із варіантів вдосконалення обліку надходження основних засобів на підприємство може стати удосконалена картка обліку основних засобів на підприємстві при придбанні за плату. Розроблений документ буде мати наступний вигляд (рисунок 3.1).

Найменування юридичної особи:_____				ЄРДПОУ:_____		
Номер картки обліку основного засобу:_____						
Дата заповнення:						
Найменування основного засобу:						
Складові первісної вартості						
Дата	Найменування постачальника	Вид послуги	Первинний документ	Сума, грн	Місцезнаходження	Підпис відповідальної особи
Разом:				-		

Характеристика ОЗ:
1. Заводський номер:_____
2. Рік випуску:_____
3. Номер паспорту, модель:_____
4. Додаткові комплектуючі до основного засобу:
    1._____
    2._____
    3._____
5. Інше:_____

Картку заповнив:_____ Підпис:_____

Рисунок 3.1 – Картка обліку основних засобів

Джерело: складено автором.

За бажанням можна додавати фотофіксацію основних засобів для підтвердження їх стану. Така таблиця дозволяє структуровано відображати всю необхідну інформацію для контролю та обліку основних засобів під час їх приймання на підприємстві. Подальші нюанси щодо оформлення документа (додавання підписів постачальників та отримувачів, інших реєстраційних вимог) підприємство може брати на себе.

Документ забезпечує чіткий контроль за процесом приймання основних

засобів, фіксуючи їхню кількість, стан, вартість та відповідність технічній документації. Це дозволяє уникнути втрат або шахрайства під час надходження активів. Акт служить юридичним документом, який підтверджує факт приймання основних засобів на баланс підприємства, що може бути використано в разі суперечок або аудитів.

Дослідження теоретичних положень та діючої практики бухгалтерського обліку основних засобів дозволило визначити ряд невирішених проблем, які гальмують процес управління виробництвом та знижують ефективність використання основних засобів. Серед них єдність економічної та бухгалтерської термінології, принципи оцінки основних засобів та нематеріальних активів, підвищення аналітичності та інформативності первинних документів з обліку основних засобів. Проблеми обліку основних засобів в умовах реформування економіки набувають особливої актуальності у зв'язку з потребою отримати інвесторами та іншими зацікавленими користувачами точної і достовірної інформації про стан та ефективність використання основних засобів. Система їх обліку, яка склалася, не задовольняє вимоги ринку, умови функціонування значно розширюють коло операцій, що проводяться з основними засобами: купівля-продаж, нарахування амортизації, страхування, приватизація, реалізація інвестиційних проєктів.

Ми пропонуємо внести деякі зміни до робочого плану рахунків (таблиця 3.13).

Таблиця 3.13 – Фрагмент робочого плану рахунків

Синтетичні рахунки		Субрахунки	Запропоновані субрахунки
Код	Назва		
1	2	3	4
10	Основні засоби	100 Інвестиційна нерухомість 101 Земельні ділянки 102 Капітальні витрати на поліпшення земель 103 Будинки та споруди 104 Машини та обладнання 105 Транспортні засоби 106 Інструменти, прилади та інвентар	100 Інвестиційна нерухомість 101 Земельні ділянки 102 Капітальні витрати на поліпшення земель 103 Будинки та споруди 104 Машини та обладнання 105 Транспортні засоби 106 Інструменти, прилади та інвентар

Продовження таблиці 3.13

1	2	3	4
		107 Тварини 108 Багаторічні насадження 109 Інші основні засоби	107 Тварини 108 Багаторічні насадження 109 Капітальні витрати на будинки та споруди 110 Інші основні засоби

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Як можна побачити, нами пропонується введення рахунку 109 «Капітальні витрати на будинки та споруди», так як ці основні засоби експлуатуються протягом багатьох років і, таким чином, доречно вести підрахунок витрат на довгострокові основні засоби.

Або альтернативний варіант, поєднати рахунки 101 «Земельні ділянки» та 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель», так як це все є витратами на землю (таблиця 3.14).

Таблиця 3.14 – Фрагмент робочого плану рахунків

Синтетичні рахунки		Субрахунки	Запропоновані субрахунки
Код	Назва		
10	Основні засоби	100 Інвестиційна нерухомість 101 Земельні ділянки 102 Капітальні витрати на поліпшення земель 103 Будинки та споруди 104 Машини та обладнання 105 Транспортні засоби 106 Інструменти, прилади та інвентар 107 Тварини 108 Багаторічні насадження 109 Інші основні засоби	100 Інвестиційна нерухомість 101 Земельні ділянки 103 Будинки та споруди 104 Машини та обладнання 105 Транспортні засоби 106 Інструменти, прилади та інвентар 107 Тварини 108 Багаторічні насадження 109 Інші основні засоби

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [19].

Якщо брати перший варіант, то Баланс буде мати такий вигляд (таблиця 3.15).

Таблиця 3.15 – Фрагмент Балансу. Форма №1

Основні засоби	1010	ряд.1011 – ряд. 1012
первісна вартість	1011	Сальдо за Дт 10(окрім 102,109) + Сальдо за Дт 11
знос	1012	Сальдо за Кт 131 + Сальдо за Кт 132
капітальні витрати	1013	Сальдо за Дт 102 +Сальдо за Дт 109

Джерело сформовано автором на підставі джерела [53].

Якщо обрати другий варіант, то в Балансі нічого не зміниться.

Цьому повинно передувати дослідження відносно визначення потреб власників, держави, а вже на основі отриманих результатів – розробка основних шляхів удосконалення облікового процесу на підприємстві. Тому досить важливим етапом удосконалення обліку основних засобів є гармонізація НП(С)БО 7 «Основні засоби» з М(С)БО 16 «Основні засоби» :

а) у НП(С)БО 7 «Основні засоби» потрібно визначити необхідність проводити переоцінку основних засобів лише в тому разі, якщо їх справедливу вартість можна достовірно визначити;

б) варто запровадити способи можливого визначення справедливої вартості об’єкта основних засобів, яка повинна бути документально засвідчена;

в) при операціях обміну варто оцінювати об’єкт основних засобів за справедливою вартістю, а не виходити з їх поділу на подібні чи неподібні об’єкти, що є досить абстрактним положенням;

г) у НП(С)БО 7 «Основні засоби» доцільно дати посилання на НП(С)БО 28 «Зменшення корисності активів» щодо встановлення порядку зменшення корисності активів. З метою покращення бухгалтерського обліку основних засобів зазначається доцільним ввести до Плану рахунків окремий рахунок для відображення витрат на ремонт основних засобів із субрахунками поточного та капітального ремонтів. Цей рахунок повинен бути активним і калькуляційним, де по дебету слід відображати всі витрати на ремонт основних засобів. З кредиту цього рахунку слід списувати витрати закінчених ремонтів на витрати звітного періоду. Залишком на рахунку будуть суми по незавершеним поточним та капітальним ремонтом.

Оптимізація бухгалтерського обліку на підприємстві допоможе:

- формуванню повного та достовірного набору даних про бізнес-процеси та результати діяльності підприємства;

- забезпеченню контролю за наявністю, рухом та раціональним використанням основних засобів відповідно до встановлених норм, нормативів та фінансових планів;

- своєчасне попередження негативних явищ у фінансово-економічній сфері;

- виявлення та активне використання внутрішньовиробничих резервів підвищення прибутковості.

Отже, з цього випливає, що процедура обліку основних засобів складна та суперечлива. Недоліки національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку створюють перешкоди для стандартизації та оптимізації обліку. Тому запропоновані субрахунки можуть спростити облік деяких основних засобів, є два варіанти: до першого відноситься введення нового рахунку 109 «Капітальні витрати на будинки та споруди» та зміна номеру рахунку на 110 «Інші основні засоби», до другого – об'єднання в один рахунків 101 «Земельні ділянки» та 102 «Капітальні витрати на поліпшення земель». Перший варіант допоможе вести більш детальний облік деяких основних засобів, другий – спростить облік витрат на землю.

3.3 Шляхи удосконалення аудиту надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь»

При проведенні аудитором перевірки на підприємстві ПАТ «Запоріжсталь» використовувалось та вивчалось багато документації. Іноді виникають ситуації коли аудитори можуть не вірно розуміти висновки один одного. В рамках вдосконалення аудиту, аудитор має взяти за орієнтир те, що робочою документацією буде користуватися, наприклад, інший аудитор, котрий має інший або менший досвід роботи в галузі аудиту. Або при роботі не беруть до уваги всі необхідні документи. Це може вплинути на точність та правдивість формування

висновку аудиторської перевірки на підприємстві. Багато проблем аудиту операцій з основними засобами підприємства виникають передусім через недосконаліть системи їх обліку.

Тому для вирішення проблеми неточних та недостатньо обґрунтованих аудиторських висновків, через нестачу первинних документів, що пов'язані з аудитом надходження основних засобів, пропонуємо узагальнюючий документ з переліком необхідної документації на ПАТ «Запоріжсталь», який аудитор може заповнити сам або йому надає заповнений документ підприємство, яке запросило раніше аудиторську перевірку надходження основних засобів (таблиця 3.16).

Таблиця 3.16 – Узагальнюючий документ аудиторської перевірки надходження основних засобів

№ з/п	Назва документу	Номер документу	Дата складання	Фактична наявність	Скорочена характеристика	Скорочений зміст	Особа, яка складала	Підпис	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Джерело: сформовано автором на підставі джерел [4, 6].

Наведений документ дозволить оптимізувати, зробити більш інформативним та обґрунтованим процес аудиторської перевірки надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь». Він надає можливість справедливо та точно сформувати думку аудитора щодо проведеної перевірки та результатів. Документ може заповнюватись як аудитором при зборі необхідної документації, а також підприємством для спрощення та прискорення аудиторської перевірки. Використання запропонованого робочого документу дозволить аудитору отримувати максимальний обсяг інформації щодо фактичної наявності первинних документів при надходженні основних засобів, їх змісту та відповідальних осіб, за якими вони закріплені.

Також цей документ буде мати користь і для керівництва ПАТ «Запоріжсталь»:

1. Зведений документ дає чітке уявлення про стан обліку надходження основних засобів, дозволяючи керівництву бачити повну інформацію про активи підприємства.

2. Документ фіксує всі проблеми та ризики, виявлені під час аудиту, що дозволяє підприємству своєчасно їх усунути та уникнути подальших фінансових втрат.

3. Впровадження рекомендацій аудитора підвищує точність та достовірність обліку надходження основних засобів, що позитивно впливає на фінансові показники та звітність компанії.

4. Цей документ гарантує, що процеси управління та обліку надходження основних засобів відповідають вимогам законодавства та стандартам аудиту, що важливо для податкової та фінансової звітності.

5. Керівництво компанії може використовувати підсумковий документ для прийняття ефективних рішень щодо управління активами та інвестування в їх розвиток.

Щоб скласти вищенаведений документ необхідно дотримуватись наступних пунктів:

1. Підготовчий етап:

- збір необхідної інформації:

Аудитор збирає всі необхідні дані про основні засоби компанії, включаючи документи, що підтверджують надходження, списання, переоцінку та інші операції з основними засобами. Такими документами можуть бути інвентаризаційні описи, акти приймання-передачі, бухгалтерські звіти, фінансові плани тощо.

- оцінка поточного стану обліку:

Аудитор оцінює, наскільки добре ведеться облік основних засобів і чи

відповідає він встановленим правилам, стандартам бухгалтерського обліку та вимогам законодавства.

2. Аналіз документів і операцій:

- перевірка достовірності даних бухгалтерського обліку:

Аудитор звіряє документи з фактичним станом основних засобів (наприклад, інвентаризацією), щоб підтвердити їх наявність та відповідність бухгалтерським записам. Це включає аналіз правильності нарахування амортизації, оцінки залишкової вартості та відповідності документів.

- оцінка фінансових ризиків:

Аналіз операцій з основними засобами проводиться з метою виявлення можливих фінансових ризиків, таких як недооцінка активів, неправильне нарахування амортизації, несанкціоноване списання або використання активів.

3. Формування підсумкового документа:

- структура документа:

Підсумковий документ аудиту основних засобів зазвичай містить кілька ключових розділів: вступ, аналіз поточного стану основних засобів, виявлені недоліки та помилки, рекомендації щодо виправлення виявлених недоліків та висновки.

- вступний розділ:

Описує мету аудиту, його обсяг та період, за який проводився аудит.

- оцінка основних засобів:

У цьому розділі відображаються результати аудиту основних засобів, включаючи дані про їх кількість, види, первісну та залишкову вартість, норму амортизації, відповідність даних бухгалтерського обліку фактичним даним.

- виявлені порушення та недоліки:

Аудитор детально описує всі виявлені помилки, порушення та відхилення в обліку основних засобів, наприклад: неправильно нарахована амортизація, заниження вартості активів, недотримання процедури списання тощо.

- рекомендації щодо усунення недоліків:

У цьому розділі аудитор надає практичні рекомендації щодо виправлення виявлених недоліків. Наприклад, перегляд вартості активів, виправлення помилок у нарахуванні амортизації, проведення додаткових інвентаризацій.

- висновки:

Заключна частина документа містить загальні висновки про фінансовий стан компанії в контексті обліку основних засобів, їх вплив на загальну фінансову звітність та відповідність нормативним вимогам.

4. Підписання та затвердження документа:

- затвердження керівництвом:

Перед затвердженням аудиторський звіт надається керівництву або особам, відповідальним за корпоративне управління, для ознайомлення. Після обговорення документ може бути переглянутий на основі коментарів.

- затвердження документа:

Після узгодження всіма сторонами підсумковий документ підписується аудитором і відповідальними особами компанії. Це формалізує результати аудиту та відкриває шлях до впровадження рекомендацій.

Також пропонуємо удосконалену методику аудиту надходження основних засобів, що зробить процес більш змістовним та точним.

Таблиця 3.17 – Тест внутрішнього аудиту надходження основних засобів

№ з/п	Зміст питання	Варіант відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інформація відсутня	
1	2	3	4	5	6
1. Загальні питання					
1	Чи затверджується первинними документами придбання основних засобів?				
2	Чи в наявності усі акти приймання-передачі, накладні, договори на придбання та ін.?				
3	Чи виконуються умови договорів (оплата, строки поставок, відповідність характеристикам)?				
4	Чи правильно класифіковані основні засоби та віднесення на відповідні рахунки?				

Продовження таблиці 3.17

1	2	3	4	5	6
5	Чи правильно обліковуються основні засоби у бухгалтерських реєстрах?				
6	Доступ до записів про облік та рух основних засобів мають лише відповідальні особи?				
7	Чи є в наявності технічна документація до основних засобів?				
8	Чи були відмови у постачанні основних засобів?				
9	Чи є основні засоби, що не використовуються у господарській діяльності?				
10	Особи, які займаються обліком основних засобів мають фахову освіту?				

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [4].

Таблиця 3.18 – План аудиту надходження основних засобів

№ з/п	Етап аудиторської перевірки	Зміст	Термін виконання	Виконавець	Підпис
1	Підготовчий	Оцінка внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, призначення аудиторської групи або аудитора для проведення аудиту. Складання програми аудиту. Збір документів для перевірки.			
2	Оцінка ризиків	Виявлення потенційних ризиків, що можуть бути при надходженні основних засобів			
3	Основний	Аналіз попередніх аудиторських перевірок. Перевірка договорів, актів приймання-передачі та ін. Виконання аудиторських процедур відповідно до програми аудиту, оформлення робочих документів, коригування програми аудиту.			
4	Заключний	Підготовка висновків та рекомендацій за даними аудиту.			

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [4].

Таблиця 3.19 – Програма аудиту надходження основних засобів

№	Завдання	Аудиторські процедури	Джерела інформації	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	Перевірка відповідності політики обліку	Ознайомлення з обліковою політикою щодо основних засобів	Облікова політика підприємства			
2	Перевірка документального супроводу	Перевірка правильності та наявності супроводжуючих документів	Договори, накладні, акти приймання-передачі			
3	Вивчення договорів з постачальниками	Перевірка умов договорів: суми, строки, кількість основних засобів	Договори на поставку, акти приймання			
4	Перевірка фізичної наявності основних засобів	Проведення інвентаризації основних засобів, перевірка наявності у місцях використання	Інвентаризаційні відомості, облікові документи			
5	Оцінка відображення у бухгалтерському обліку	Перевірити, чи правильно відображені основні засоби на бухгалтерських рахунках	Баланс, Головна книга			
6	Перевірка та виконання зовнішніх рекомендацій (якщо такі є)	Перевірити рекомендації зовнішніх аудиторів та оцінити виконання їх підприємством	Звіт аудитора, рекомендації			
7	Підготовка звіту та рекомендацій	Скласти аудиторський звіт за результатами перевірки та формулювання рекомендацій	Результати аудиту, робочі документи аудитора			

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [4].

Таблиця 3.20 – Робочий документ ОЗ-1 – Акт перевірки надходження основних засобів

Дата надходження	Найменування об`єкта ОЗ	Найменування постачальника	Інвен-тарний №	За даними підприємства		За даними аудиту		Відхилення		Особа, що перевіряє	Підпис відповідальної особи
				К-ть, шт.	Вартість, грн	К-ть, шт.	Вартість, грн	К-ть, шт.	Вартість, грн		
	-										
	-										
Разом:											
Зауваження:_____ _____ _____											

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [6].

Таблиця 3.21 – Робочий документ ОЗ-2 – Акт перевірки додаткових комплектуючих основних засобів

Назва основного засобу	Інвен-тарний № ОЗ	Назва комплектуючих ОЗ	Інвен-тарний № комплектуючих ОЗ	К-ть, шт.	Дата надходження	Місцезнаходження	Сума, грн	Наявність гарантійних документів (так/ні)
Відповідність якісним стандартам та технічним умовам:								
Візуальна перевірка на наявність дефектів:								

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [6].

Дата перевірки:_____

Підприємство, що перевіряється:_____

1. Перевірка реквізитів первинних документів.

№	Критерій	Наявність (так/ні)	Примітки
1	Найменування документа		
2	Номер документа		
3	Дата складання документа		
4	Назва підприємства		
5	Зміст операції		
6	Одиниці виміру та кількість		
7	Підпис відповідальної особи		
8	Місце складання (за потреби)		

Відповідність законодавчим вимогам:_____

Рисунок 3.2 – Робочий документ ОЗ-3 – Акт перевірки правильності складання первинних документів

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [6].

Найменування основного засобу:_____

Інвентарний номер:_____

Дата придбання:_____

№	Компонент первісної вартості	Первинний документ	Сума, грн	Примітки
1	Вартість придбання			
2	Транспортні витрати			
3	Витрати на монтаж			
4	Інші витрати, пов’язані з придбанням			
…				
	Разом			

Включення всіх необхідних витрат до первісної вартості відповідно до облікової політики підприємства: ТАК / НІ

Наявність усіх документів, що підтверджують витрати: ТАК / НІ

Документи, що відсутні (якщо такі є):_____

Рисунок 3.3 – Робочий документ ОЗ-4 – Акт перевірки правильності нарахування первісної вартості основного засобу при придбанні за оплату

Джерело: сформовано автором на підставі джерела [6].

Отже, удосконалення аудиту надходження основних засобів надає підприємствам значні переваги, включаючи підвищення точності бухгалтерського обліку, оптимізацію витрат і зниження ризику шахрайства. Покращений контроль над активами дозволяє краще керувати ресурсами та забезпечує відповідність вимогам законодавства. Це допомагає підвищити прозорість управління, інвестиційну привабливість і допомогти підприємству ефективніше досягати стратегічних цілей.

ВИСНОВКИ

1. Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). До основних засобів належать будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби, інвентар та інші активи, що використовуються у процесі виробництва товарів, виконання робіт або надання послуг.

Основні засоби можуть надходити на підприємство різними способами, залежно від джерела їх придбання та умов: 1. Придбання на основі купівлі-продажу; 2. Безоплатне отримання від інших підприємств або організацій; 3. Внесення основних засобів до статутного капіталу; 4. Надходження від реорганізації (злиття, приєднання, поділу); 5. Обмін основними засобами; 6. Самостійне виготовлення; 7. Отримання основних засобів у результаті модернізації, реконструкції; 8. Надходження основних засобів в оренду з правом викупу.

Первісна вартість основного засобу завжди відображається в оборотах і сальдо за рахунком 10 «Основні засоби». Облік надходження основних засобів здійснюється відповідно до бухгалтерських стандартів та законодавства, що регулює господарську діяльність підприємств.

2. Метою аудиту надходження основних засобів є перевірка правильності та повноти відображення в обліку операцій, пов'язаних з придбанням, введенням в експлуатацію та обліком основних засобів. Аудит спрямований на забезпечення достовірності фінансової звітності та запобігання можливим фактам шахрайства або помилок в процесі відображення операцій з основними засобами.

Основними завданнями аудиту надходження основних засобів є: 1. Перевірка законності надходження основних засобів; 2. Перевірка правильності оформлення первинних документів; 3. Оцінка відповідності вартості основних засобів; 4. Аналіз дотримання облікової політики підприємства щодо основних засобів, зокрема, методів нарахування амортизації, оцінки основних засобів, обліку витрат на їх придбання та модернізацію; 5. Оцінка відображення операцій у фінансовій звітності; 6. Оцінка процедур внутрішнього контролю: контроль документів, процедури приймання, перевірка правильності бухгалтерських проводок, забезпечення збереження основних засобів; 7. Виявлення можливих порушень і зловживань при отриманні основних засобів, таких як завищення вартості, неналежне оформлення документів, несанкціоновані операції тощо.

Аудит надходження основних засобів є необхідним для стабільної діяльності підприємства, правильного визначення загальної кількості основних засобів, більш чіткого та регульованого обліку, їх динаміки і структури, розрахунку економічних показників господарської діяльності підприємства за певний період. Залучення кваліфікованих спеціалістів з аудиту допоможе уникнути помилок в процесі обліку надходження основних засобів.

3. ПАТ «Запоріжсталь» є металургійним підприємством з повним металургійним циклом.

Спеціалізація комбінату високоякісний сталевий гарячекатаний рулон, гарячекатаний лист, холоднокатаний лист, холоднокатаний рулон товщиною 0,5–8,0 мм з вуглецевих, низьколегованих, легованих і нержавіючих сталей, гнутий профіль, а також сталева стрічка і жерсть. Основними споживачами продукції комбінату є виробники зварних труб, підприємства автомобільного, сільськогосподарського, транспортного машинобудування, вагонобудування, виробники побутової техніки

ПАТ «Запоріжсталь» експортує свою продукцію в більш ніж 50 країн світу, включаючи Європу, Азію, Африку та Америку. Основними ринками збуту є Польща, Туреччина, Італія, Єгипет, Китай, США та інші.

Виконавче керівництво здійснює правління на чолі з генеральним директором, який відповідає за оперативне управління та стратегічний розвиток підприємства. Вищим органом управління підприємством є загальні збори акціонерів.

ПАТ «Запоріжсталь» здійснює первинний (оперативний), бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, складає та надає фінансову, податкову та статистичну звітність в порядку, визначеному чинним законодавством України.

Річна фінансова звітність Товариства підлягає перевірці незалежним аудитором.

4. Облік на ПАТ «Запоріжсталь» здійснюється у ERP-системі для провадження господарської діяльності та ведення бухгалтерського обліку, комерційної та транспортної документації підприємства – корпоративній інформаційній системі управління підприємством власної розробки (далі – КІС ЗСТ). Програмний продукт M.E.Doc використовується підприємством для подання звітності до контролюючих органів.

Облік надходження основних засобів на підприємстві є важливим елементом управлінської та фінансової діяльності, що забезпечує достовірність даних про активи та їх використання. Правильно організований облік дозволяє ПАТ «Запоріжсталь» ефективно управляти ресурсами, планувати амортизаційні витрати та уникати фінансових втрат через необліковані активи або помилки в документації. ПАТ «Запоріжсталь» дотримується чинних нормативно-правових актів та стандартів бухгалтерського обліку, таких як НП(С)БО або МСФЗ. Це забезпечує прозорість фінансової звітності та підвищує рівень довіри з боку інвесторів, партнерів та контролюючих органів. Забезпечення належного документального оформлення процесів надходження основних засобів, зокрема

актів приймання-передачі, накладних, платіжних доручень тощо, є важливим для уникнення податкових ризиків та збереження юридичного статусу активів.

5. Аналіз необоротних активів за 2021-2023 рр. показав, що їх вартість зменшувалась протягом всього досліджуваного періоду. Більш активний темп зниження спостерігається в період з 2021 до 2022 року. Незавершені капітальні інвестиції стрімко виросли у 2023 році на 649 063 тис. грн або на 54,26 % порівняно з 2022 роком. Вартість основних засобів зменшилась з 2021 по 2022 рік на 1 607 513 тис. грн, але у 2023 році була незмінна. Інші фінансові інвестиції, згідно розрахунків, мають скорочення на 13 % у 2023 році.

Аналіз оборотних активів показав, що показник запасів на підприємстві стабільно скорочувався протягом трьох років. Найбільше показник знизився у 2021-2022 роках, на 45,45 %. Дебіторська заборгованість зростає приблизно на 1 % кожного року. Заборгованість за виданими авансами майже не зменшувалась протягом зазначеного періоду. Заборгованість по розрахунках за бюджетом стабільно скорочується на 19-20 % кожного року. На 2023 рік борг підприємства по податку на прибуток виплачено повністю. Значення показника «Гроші та їх еквіваленти» зменшується протягом вибраних для аналізу років на 6,25 % та 0,76 %. Інші оборотні активи впродовж досліджуваного періоду мають хвилеподібну динаміку. Так, у 2022 році відмічається різке зростання (на 76,44 %) , а у 2023 році скорочення (на 16,71 %).

Аналіз динаміка власного капіталу показав, що зареєстрований капітал не змінював свій обсяг та залишився однаковим протягом 3-х років. Капітал у дооцінках зменшився у 2022 році та залишився таким же у 2023 році. Значення додаткового та резервного капіталів, неоплаченого та вилученого було незмінне протягом 2021-2023 рр. Нерозподілений прибуток не мав різких змін (коливання у межах 6-8 %).

Динаміка довгострокових зобов'язань і забезпечень у фінансовій звітності підприємства показує зміни в обсязі його зобов'язань, які мають бути погашені протягом періоду, що перевищує один рік.

Динаміка поточних зобов'язань та резервів свідчить про зменшення поточних зобов'язань, а саме про зменшення короткострокової заборгованості, що може бути результатом ефективного управління оборотним капіталом або погашення короткострокових кредитів і позик. Але, у 2023 році підприємство знову взяло короткостроковий кредит у розмірі 1 297 000 тис. грн.

Аналіз ліквідності показав, що коефіцієнт покриття впродовж 2021-2023 рр. мав негативну динаміку, але повністю відповідав нормативному значенню (> 1), що свідчить про відсутність фінансового ризику та високу ліквідність та платоспроможність ПАТ «Запоріжсталь». Коефіцієнт швидкої ліквідності майже в 2 рази перевищував нормативне значення, що свідчить про здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання з допомогою високоліквідних активів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності був значно вище норми і свідчить про доволі високу частину (близько 50%) короткострокової заборгованості, що може бути погашена негайно найбільш ліквідними активами. Чистий оборотний капітал впродовж 2021-2023 рр. мав негативний тренд і у 2022 році зменшився на 3 655 809 тис. грн або на 16,05 %, а у 2023 році ще зменшився на 73096 тис. грн або 0,38 %.

Аналіз платоспроможності ПАТ «Запоріжсталь» за 2021-2023 рр. показав, що значення коефіцієнта фінансової незалежності з 2021 по 2023 рік менше норми. Це означає, що підприємство може профінансувати за рахунок власного капіталу. у 2021 році – 0,86 %, у 2022 році – 0,94 %, у 2023 році – 0,93 % активів. Значення коефіцієнта фінансової стійкості вказує, що за рахунок постійного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі підприємство може профінансувати у 2021 році – 5,8 %, у 2022 році – 3,8 %, у 2023 році – 3,0 % активів. Значення коефіцієнта забезпечення власними оборотними засобами

менше норми, що свідчить про значну фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Значення коефіцієнта маневреності власного капіталу не відповідають нормативному значенню, це свідчить про те, що власний капітал і кошти, залучені на довгостроковій основі, спрямовані на фінансування необоротних засобів, тому для фінансування оборотних активів необхідно звертатися до позичкових джерел фінансування, що веде до зниження фінансової стійкості.

Аналіз ділової активності показав, що впродовж досліджуваного періоду на кожну гривню наявних у підприємства активів отримано чистого доходу від реалізації продукції у 2021 – 0,68 грн, у 2022 – 1,31 грн, у 2023 – 1,55 грн. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показав, що кількість обертів, необхідних підприємству для оплати у звітному періоді поточної кредиторської заборгованості складала у 2021 – 1,73, у 2022 – 3,46 , у 2023 – 2,38. Строк погашення кредиторської заборгованості за досліджуваний період складав 245 дн., 142 дн. та 152 днів відповідно. Дебіторська заборгованість перевищує кредиторську, а це означає що підприємство не використовує кошти кредиторів в якості джерела фінансування своїх дебіторів. Значення коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості за досліджуваний період складало у 2021 – 2,40, у 2022 – 4,43, у 2023 – 3,83 це показує, скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед підприємством. Строк погашення дебіторської заборгованості за досліджуваний період складав 110 дн., 110 дн та 125 днів відповідно. Збільшення товарного кредитування клієнтів дозволяє підвищити рівень збуту. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів впродовж досліджуваного періоду складав у 2021 – 7,42, у 2022 – 10,78, у 2023 – 14,65 та показує, скільки раз у середньому поповнювались запаси підприємства впродовж звітного періоду. Збільшення коефіцієнтів свідчить про те, що поточний рівень виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції та іншого забезпечує безперебійність процесу виробництва і збуту товарів і послуг, але при цьому

мінімальний обсяг фінансових ресурсів відволікається на фінансування запасів. Значення фондовіддачі за досліджуваний період склало 2, 3,98, 3,44 відповідно та показує суму виручки, яка приходиться на одну гривню коштів, інвестованих в основні засоби підприємства. Коефіцієнт віддачі власного капіталу впродовж 2021-2023 рр. склав 0,000278, 0,000962, 0,000374 відповідно, це показує наскільки ефективно використовується власний капітал, тобто скільки прибутку було згенеровано на кожну гривню залучених власних коштів. Дуже низьке значення показника говорить про недостатню віддачу власного капіталу на підприємстві.

За досліджуваний період значення коефіцієнта рентабельності активів склало 0,000002649, 0,000009609, 0,000005029 відповідно, що свідчить про низьку ефективність їх використання та вказує на те, скільки підприємство на кожну гривню вартості активів отримало чистого прибутку. Не менш суперечливі тенденції і коефіцієнта рентабельності власного капіталу, незважаючи на позитивний тренд його значення склало 0,000278, 0,000962, 0,000374 відповідно, це показує, скільки на кожну 1 грн, вкладених у власний капітал, підприємство отримало чистого прибутку (збитку). Коефіцієнт рентабельності реалізації, впродовж всього досліджуваного періоду складав 0,00000392, 0,00000731, 0,000000324, що свідчить про низьку ефективність реалізації продукції (товарів, робіт та послуг).

6. Аудит надходження основних засобів на ПАТ «Запоріжсталь» проведено за існуючою методикою. Виявлені помилки в веденні обліку на підприємстві в соїй більшості мають арифметичний характер та несуттєвий вплив. Вчасно виявлені порушення попередять фінансові санкції та додаткові витрати на їх сплату.

7. Для удосконалення обліку надходження основних засобів запропоновано удосконалену картку обліку основних засобів на підприємстві при придбанні за плату. Даний документ дозволяє структуровано відображати всю необхідну

інформацію для контролю та обліку основних засобів під час їх приймання на підприємстві та забезпечить чіткий контроль за процесом приймання основних засобів, фіксуючи їхню кількість, стан, вартість та відповідність технічній документації. Це дозволить уникнути втрат або шахрайства під час надходження активів. Крім того даний документ може слугувати юридичним документом, який підтверджує факт приймання основних засобів на баланс підприємства, що може бути використано в разі суперечок або аудитів.

Запропоновані зміни до робочого плану рахунків не тільки забезпечать управлінський персонал корисною інформацією, а й слугуватимуть покращенню обліку, контролю та аналізу на підприємстві.

Запропонована методика проведення аудиту, яка на відміну від існуючих включає: тест внутрішнього контролю, загальний план, програму, робочі документи дасть змогу удосконалити аудит надходження основних засобів на підприємство та зможе охопити всі аспекти обліку основних засобів, дослідити правильність складання первинних документів та нарахування первісної вартості основного засобу при придбанні за оплату, що в свою чергу забезпечить вчасне виявлення помилок, попередження завищення витрат та, як наслідок, підвищить прибуток підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабаєв Ю. А. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2007. 692 с.

2. Бондар О. Проблеми визнання основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2004. № 3. С. 23–27.

3. Бразілій Н. М., Тимошенко М. М. Організація і методика аудиту основних засобів та шляхи його вдосконалення. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2019. Т. 2. № 24 (2009). С. 104-109.

4. Бутинець Ф. Ф. Аудит : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2002. 672 с.

5. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник. Житомир : ПП «Рута», 2013. 224 с.

6. Візіренко С. В. Удосконалення аудиту основних засобів. *Актуальні питання обліку, аналізу і аудиту: теорія та практика* : колективна монографія. Дніпро : ФОП Дробязко С. І, 2014. Т. 2. С. 311–318.

7. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 210 с.

8. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення: 19.10.2024).

9. Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. Київ : А.С.К., 2002. 266 с.

10. Гуля В. С. Особливості здійснення внутрішнього контролю використання основних засобів на підприємстві. *Вісник студентського наукового товариства «Ватра».* 2015. № 22. С. 91–102.

11. Десятнюк О. М. Облік і внутрішній аудит основних засобів : організація та метод (на прикладі підприємств електротехнічної промисловості західного

регіону України) : автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.06.04. Тернопіль, 1999. 20 с.

12. Дорош Н. І. Аналітичні процедури в обліку. *Фінанси України*. 2000. № 7. С. 45–47.

13. Жолнович Т. І. Особливості проведення аудиту основних засобів. *Електронний архів наукових публікацій*. 2012. № 30. С. 59–61.

14. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Київ : Знання, 2007. 1072 с.

15. Збірник положень (стандартів) бухгалтерського обліку : практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс». Дніпро : ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. № 1. 187 с.

16. Зябченкова Г. В. Застосування справедливої оцінки основних засобів в обліку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 2. С. 129–133.

17. Іванина А. І., Меліхова Т. О. Удосконалення документування обліку та аудиту стану та руху основних засобів для підвищення ефективності системи управління. *Агросвіт.* 2022. № 22. URL: https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/780/788 (дата звернення: 17.10.2024).

18. Ільяш Л. Придбання основних засобів. *Головбух*. 2009. № 6. С. 12–16.

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text (дата звернення: 17.10.2024).

20. Китайчук Т. Г. Проблеми оцінки основних засобів в бухгалтерському обліку. *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси»*. 2012. Вип. 9(2). С. 78-83.

21. Кобилецький В. Р. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/346-pokaznik-finansovoji-avtonomiji-pokaznik-finansovoji-nezalezhnosti (дата звернення 17.11.2024).

22. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення 18.10.2024).

23. Костюченко В. М. Методологія й організація обліку і аналізу діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці : автореф. дис. … докт. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2008. 36 с.

24. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. Київ : Каравела, 2004. 568 с.

25. Курило Г. С., Меліхова Т. О., Феофанов Л. К., Макаренко А. П., Прус А. Ю. Удосконалення обліку та аудиту надходження основних засобів для запобігання виявлення порушень державною аудиторською та податковою службами. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2024. № 4 (53) (подано до друку).

26. Курило Г. Основні засоби: формування терміну експлуатації в обліку згідно зі змінами середовища функціонування підприємства. *Формування цифрових компетентностей у процесі викладання дисциплін «цифрової гуманітаристики» та управлінсько-економічного циклу в умовах діджиталізації* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 22-23 листопада 2023 року). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 301–304.

27. Курило Г. С., Макаренко А. П. Удосконалення обліку надходження основних засобів. *Сучасні перспективи розвитку обліку, фінансів, економіки, управління, права та інженерії :* матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 5-6 грудня 2024 року). Запоріжжя : ЗНУ, 2024 (подано до друку).

28. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Бескоста Г. М., Чакалова Н. С. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2018. 340 с.

29. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2018. 602 с.

30. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 516 с.

31. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Чакалова Н. С. Організація бухгалтерського процесу на підприємстві : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 200 с.

32. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Чакалова Н. С. Теорія і методика документування в обліку та аудиті : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 400 с.

33. Манухіна М. Ю. Особливості аудиту операцій з основними засобами на підприємстві. *Інноваційна економіка*. 2013. № 10. С. 128–132.

34. Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 400 с.

35. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів : наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text (дата звернення 02.11.2024).

36. Міжнародний стандарт аудиту 520 «Аудиторські процедури». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf (дата звернення 11.11.2024).

37. Мордвінцева Т. В. Основні засоби підприємства: економічна сутність. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 19. С. 90–93.

38. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text (дата звернення 11.11.2024).

39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text (дата звернення 11.11.2024).

40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. № 237. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text (дата звернення 11.11.2024).

41. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність» : наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. № 617. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1054-03#Text (дата звернення 11.11.2024).

42. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05#Text (дата звернення 11.11.2024).

43. Офіційний сайт ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ». URL: http://zaporizhstal.com (дата звернення 14.10.2024).

44. Павлюк І. Облік придбання, іншого надходження і будівництва основних засобів. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2003. № 11. С. 31–38.

45. Петренко Н. І. Проблеми визначення аудиту в економічній літературі. *Держава та регіони*. 2002. № 4. С. 153-158.

46. Петрик О. А., Мариніч І. О. Аудит оцінки вартості основних засобів. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 4. С. 23–27.

47. Петрик О. Організація процесу аудиту за його етапами: сутність і практичні процедури. *Аудитор України*. 2015. № 3. С. 20-23.

48. Пирець Н. М., Псюк Ю. А. Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів обліку основних засобів. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 325–330.

49. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів

України від 30.11.1999 р. № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text (дата звернення 15.11.2024).

50. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення 15.11.2024).

51. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text (дата звернення 05.10.2024).

52. Приставка О. В. Документування господарських операцій у системі управління підприємством. *Реформування обліку, звітності та аудиту в системі АПК України : стан та перспективи* : Зб. тез та виступів на міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Ін-т аграр. екон. 2003. 196 с.

53. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text (дата звернення 05.10.2024).

54. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення 28.10.2024).

55. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text (дата звернення 28.10.2024).

56. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення аудиту фінансової звітності кредитних спілок відповідно до Міжнародних стандартів аудиту : Рішення Аудиторської палати України від 01.11.2012 р. № 260/6. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr_02230-12#Text (дата звернення 28.10.2024).

57. Рудницький В. С., Бунда О. М. Процедури моделювання та прийняття рішень в процесі аудиту : монографія. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2009. 216 с.

58. Серпенінова Ю. С. Порядок проведення переоцінки основних засобів та відображення її результатів в обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу*. 2013. № 3. С. 335–341.

59. Сирота О. В. Проблематика визначення економічної сутності категорії «основні засоби». *Економіка та держава*. 2013. № 2. С. 51-55.

60. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2000. 578 с.

61. Статут ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ». URL: https://zaporizhstal.com/wp-content/uploads/2018/04/protokol3.pdf (дата звернення 29.10.2024).

62. Стригуль Л. С., Тімонова А. С. Шляхи удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. 2014. № 32 (1075). С. 47–50.

63. Тимощук С. Податковий облік витрат на ремонт і поліпшення основних засобів. *Вісник податкової служби України*. 2012. № 29. С. 11-14.

64. Ткаченко І. Т. Звітність бюджетних установ : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 548 с.

65. Усач Б. Ф. Аудит : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2003. 223 с.

66. Утенкова К. О. Аудит : навч. посіб. Київ : Алерта, 2011. 408 с.

67. Хричікова М. О. Особливості аудиту основних засобів на підприємстві. *Управління розвитком*. 2014. № 12 (175). С. 89–91.

68. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15 (дата звернення 19.10.2024).

69. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Знання, 2008. 535 с.

70. Щербаков Л. Облік основних засобів. *Все про бухгалтерський облік*. 2009. № 13. С. 20-22.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ДОГОВІР №
купівлі-продажу

м. Запоріжжя **Дата**

Публічне акціонерне товариство «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь», що іменується надалі «Продавець», в особі _____ з одного боку, і _____**,** в подальшому іменоване “Покупець”, в особі _ _ (посада, П.І.Б.) _ _ _, діючого на підставі _ _ _ _ _ (статуту, довіреності №_, положення) _ _ _ _ _, з іншого боку, в подальшому іменовані «Сторони», уклали цей договір про наступне:

1. Предмет Договору

1.1 Продавець зобов'язується поставити, а Покупець оплатити і прийняти товар (партію товару), найменування (асортимент), орієнтовна кількість, а також термін поставки якого, вказані в Специфікаціях, що є невід'ємною частиною цього договору.

1.2 Під партією товару в термінах цього договору розуміється кількість товару, об'єднане однією накладною на відпуск товарно-матеріальних цінностей (форми М-20) або одним рахунком-фактурою Продавця.

2. Ціна та загальна сума Договору

2.1 Поставка товару здійснюється за цінами, які визначені відповідно до умов поставки, вказаних в Специфікаціях і включають в себе всі податки, збори та інші обов'язкові платежі, а також вартість тари, упаковки, маркування та інші витрати Продавця, пов'язані з постачанням товару на зазначених в Специфікаціях умовах поставки.

2.2 Продавець має право переглядати ціну на товар за цим договором.

Покупець зобов'язується протягом 5-ти календарних днів з моменту отримання повідомлення про зміну ціни оперативно письмово (факсом або електронною поштою) повідомити Продавця про прийняте рішення.

Письмова згода Покупця з новою ціною є підставою для виставлення авансового рахунку.

У разі отримання Продавцем обгрунтованої письмової відмови Покупця від узгодження зміненої ціни, а також у разі не отримання повідомлення Покупця про підтвердження зміни ціни в 5-ти денний термін, Продавець має право припинити передачу товару до моменту узгодження ціни.

Зміна ціни оформлюється Сторонами шляхом підписання додаткової угоди.

2.3 Загальну суму цього Договору становить сума вартісних показників товару, що вказуються у всіх Специфікаціях, за якими поставляється товар.

3. Умови і строки поставки

3.1 Поставка товару здійснюється видами транспорту, зазначеними в Специфікаціях.

Продавець зобов'язується поставити товар на умовах поставки, зазначених в Специфікаціях відповідно до міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів «Інкотермс» в редакції 2010 року.

3.2 Дозволяється часткове відвантаження партії товару по одній специфікації в терміни, зазначені в такій специфікації. У разі недотримання термінів поставки товару з вини Покупця, Покупець не звільняється від зобов'язань по покупці товару (партії товару).

Продовження додатку А

Для відпуску товару автотранспортом:

3.3 Відвантажений товар (партія товару) супроводжується накладною форми М-20. Рахунок-фактура надсилається поштою. Податкова накладна на всю суму виниклих у Продавця податкових зобов'язань оформляється в електронній формі відповідно до вимог чинного законодавства України.

Для з/т відпуску товару:

3.3 Залізнична накладна формується в електронному вигляді для суб'єктів електронного документообігу. Допуск Покупцеві в електронний документообіг регламентований Наказом Міністерства інфраструктури №800 від 01.11.2010р. «Про затвердження Порядку використання електронного перевізного документа під час перевезення вантажів залізничним транспортом», який зареєстрований в Мін'юсті від 18.04.2011г. №478 / 19216.

При відвантаженні в вагонах місцевого парку оформлення залізничних накладних проводиться за формою, встановленою у Продавця.

Рахунок-фактура надсилається поштою. Податкова накладна на всю суму виниклих у Продавця податкових зобов'язань оформляється в електронній формі відповідно до вимог чинного законодавства України.

4. Порядок розрахунків

4.1 Оплата Покупцем товару здійснюється в національній валюті України шляхом перерахування грошових коштів за банківськими реквізитами Продавця, зазначеним в авансовому рахунку та / або рахунку-фактурі.

4.2 Умови оплати за товар вказані в Специфікаціях.

4.3 Датою оплати вважається дата зарахування грошових коштів на поточний банківський рахунок Продавця.

4.4 При перерахуванні грошових коштів за поставлений Продавцем товар в графі «призначення платежу» платіжного документа Покупець вказує найменування товару, за який проводиться оплата, номер і дату авансового рахунку / рахунку-фактури.

4.5 При наявності на момент перерахування грошових коштів простроченої заборгованості за цим договором кошти в першу чергу спрямовуються на погашення такої заборгованості.

Залишок вільних коштів після погашення вищевказаної заборгованості використовується відповідно до призначення платежу, зазначеним в платіжному документі.

4.6 У випадку порушення Покупцем п. 4.4 цього договору і відсутності обставин по п. 4.5 цього договору грошові кошти на поставку товару (партії товару) за цим договором не призначаються до надходження від Покупця письмової інформації за вимогами п. 4.4 цього договору до призначення платежу.

5. Умови прийому-передачі

5.1 Приймання товару за кількістю здійснюється відповідно до вимог Інструкції, затвердженої постановою Держарбітражу від 15.06.1965г. № П-6 зі змінами і доповненнями, а також відповідно до вимог ДСТУ і ТУ для даного виду Товару.

5.2 Приймання товару (партії товару) за її фактичним якістю проводиться на місці в момент отримання товару (партії товару) Покупцем шляхом візуального огляду. Надалі претензії Покупця до Продавця щодо якості товару не приймаються.

Для з/т відпуску товару:

Продовження додатку А

5.3 Якщо за чинним законодавством є підстави покладання відповідальності за нестачу продукції чи невідповідності якості на органи залізничного транспорту, Покупець зобов'язаний у порядку пред'явити претензію залізниці.

6. Відповідальність Сторін

6.1 За невиконання або неналежне виконання умов цього Договору Сторони несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства України.

6.2. За прострочення оплати фактично поставленого товару за цим договором Покупець зобов'язаний сплатити пеню в розмірі 0,5% від суми простроченої заборгованості за кожен день прострочення. Крім того, Покупець зобов'язаний оплатити суму боргу з урахуванням індексу інфляції за весь час прострочення, а також додатково до цього 20% річних від суми простроченого платежу.

6.3 Продавець має право односторонньо припинити постачання товару в разі наявності простроченого платежу за попередній поставці до повного погашення боргу або надання від Покупця банківської гарантії або інших узгоджених з Продавцем гарантій забезпечення своїх зобов'язань, які не суперечать законодавству України.

При цьому Покупець не звільняється від обов'язку сплатити відвантажену йому до моменту припинення постачання кількість товару і від відповідальності за прострочення оплати.

6.4 Відповідальність Продавця за цим договором обмежується штрафними санкціями, передбаченими умовами цього договору, незалежно від наявності і розмірів збитків сторін.

7. Порядок вирішення спорів

7.1. Спори та розбіжності, які виникли у зв'язку із укладенням цього Договору, його виконанням, розірванням, порушенням, недійсністю, вирішуються відповідно до норм матеріального та процесуального права України в господарських судах України.

8. Форс-мажорні обставини.

8.1. При настанні виняткових погодних умов або стихійних явищ природного характеру (землетруси, повені, урагани, торнадо, буреломи, снігові замети, ожеледь, град, руйнування в результаті блискавки, заморозки, замерзання моря, проток, портів, перевалів, пожежі, посухи, просідання або зсув ґрунтів тощо), лих техногенного та антропогенного походження (аварії, вибухи, пожежі, хімічне або радіаційне забруднення територій тощо), обставин соціального, політичного та міжнародного походження (загроза війни, збройний конфлікт або серйозна загроза такого конфлікту, ворожі атаки, військові дії, оголошена та неоголошена війна, дії суспільного ворога, обурення, акти тероризму, диверсії, піратство, заворушення, вторгнення, революції, повстання, обмеження комендантської години, експропріації, примусові вилучення, захоплення підприємств, реквізиції, громадські демонстрації або хвилювання, протиправні дії третіх осіб, тривалі перерви в роботі транспорту, епідемії, страйки, бойкоти, блокади, ембарго, закриття морських проток, заборони (обмеження) експорту / імпорту, інші, в т. ч. міжнародні санкції, рішення, акти або дії органів державної влади або місцевого самоврядування і т. п.), які є надзвичайними, непередбачуваними, невідворотними і нездоланними обставинами, наслідком яких є неможливість протягом певного часу частково або в повній мірі виконання зобов'язань за цим Договором, Сторони звільняються від відповідальності за невиконання тих своїх зобов’язань, виконання яких стало неможливим

внаслідок дії форс-мажорних обставин (за винятком зобов'язань, строк виконання яких настав до дати виникнення таких обставин), відповідно до часу дії форс-мажорних обставин, при цьому, строк виконання всіх зобов'язань за цим Договором збільшується пропорційно часу, протягом якого будуть діяти такі обставини. Після припинення дії форс-мажорних обставин, всі перенесені зобов'язання підлягають виконанню в порядку, передбаченому цим Договором з урахуванням пропорційності продовження моменту їх виконання на період дії форс-мажорних обставин.

8.2. Сторона, для якої настали форс-мажорні обставини, зобов'язана без необґрунтованих затримок повідомити у письмовій формі іншу Сторону про їх настання або припинення. Факти, викладені в повідомленні про настання форс-мажорних обставин, підлягають підтвердженню Торгово-промисловою палатою України, сертифікат якої, після його отримання, але не пізніше 20 календарних днів від дати повідомлення про настання форс-мажорних обставин, також направляється Стороною, для якої настали форс-мажорні обставини, іншій Стороні.

8.3. У разі якщо форс-мажорні обставини тривають більше шістдесяти календарних днів, Сторони можуть виступити з ініціативою про розірвання Договору.

8.4. Настання форс-мажорних обставин не є підставою для невиконання Сторонами зобов'язань, строк виконання яких настав до дати виникнення таких обставин, а також для звільнення Сторін від відповідальності за таке невиконання.

9. Строк дії договору

9.1. Договір вважається укладеним з моменту скріплення його підписами та печатками Сторін (за наявності печатки).

9.2 Термін дії договору з моменту підписання і по **_____.** або до його розірвання в установленому порядку.

9.3 Закінчення терміну дії не звільняє Покупця від обов'язку повної оплати за отриманий товар, а також від сплати сум штрафних санкцій, якщо такі є.

10. Інші умови

10.1. Договір складений в 2-х екземплярах, які мають однакову юридичну силу. Один екземпляр знаходиться у Продавця, другий у Покупця.

10.2. Всі зміни та доповнення до цього Договору дійсні лише у разі, коли вони підписані уповноваженими особами та скріплені печатками.

Договірні документи до цього Договору, передані факсом, мають силу оригіналу до отримання оригіналів відповідних документів. При підписанні документів за допомогою факсимільного зв’язку, обмін оригіналами таких документів є обов’язковим як для Виконавця, так і для Замовника. Оригінали відповідних документів надсилаються ініціатором факсового документа поштою чи іншим узгодженим Сторонами засобом протягом 1 (одного) календарного місяця від дати відправлення факсимільної копії документів.

10.3. Покупець зобов’язаний розглянути Договір (додаткові угоди Продавця про внесення змін до умов цього Договору) протягом 20-ти днів з моменту їх отримання, в цей самий строк вжити заходів для врегулювання розбіжностей із Продавцем, додати до Договору всі прийняті пропозиції, а розбіжності, що залишилися неврегульованими, письмово надіслати в той самий строк Продавцю. У разі порушення зазначеного строку й порядку розгляду договірних документів Продавця надіслані умови вважаються прийнятими Покупцем та підлягають виконанню.

Продовження додатку А

При цьому, якщо одна із Сторін здійснила фактичні дії з виконання неврегульованих зобов'язань, Договір (додаткова угода) вважається прийнятою в редакції Продавця, а Покупець зобов'язується підписати Договір (додаткову угоду) без оговорок і зауважень.

10.4. Жодна із Сторін не має права передавати третім особам в повному обсязі або частково свої права та/чи обов'язки за цим Договором без попередньої письмової згоди іншої Сторони.

10.5. Вся інформація, пов'язана з виконанням цього Договору, є конфіденційною і не підлягає розголошенню третім особам, окрім випадків, передбачених чинним законодавством України.

10.6. Відповідно до чинного законодавства України Продавець має статус платника податку на прибуток на загальних умовах. Покупець має статус платника податку на прибуток _____.

(вказати статус)

10.7. Сторони зобов'язуються у разі зміни статусу платника податку на прибуток або повної втрати статусу платника податку на прибуток, зазначеного в п.10.6. цього Договору, письмово повідомити про це контрагенту.

Це зобов'язання вважається виконаним належним чином, якщо письмове повідомлення вручене контрагенту протягом 3-х календарних днів, наступних за днем, в якому відбулася зміна (втрата) статусу платника податку на прибуток.

10.8. У разі зміни будь-яких реквізитів Покупця (найменування організації, юридична, поштова адреса, платіжні, податкові реквізити) Покупець зобов'язаний протягом 3-х календарних днів, але не пізніше останнього робочого дня звітного місяця, в якому відбулися зміни, повідомити про це Продавця в письмовій формі з обов'язковим наданням копій документів, що підтверджують зміну зазначених реквізитів.

У разі недотримання замовником зазначених строків заміна Продавцем раніше виданих документів (податкових накладних, рахунків-фактур та ін.) не здійснюється.

Всі збитки, спричинені Продавцю несвоєчасним повідомленням про зміну реквізитів, а також додаткові витрати Продавця у зв'язку з цим, Покупець зобов'язується відшкодувати Продавцю за його першою вимогою протягом 3-х календарних днів.

10.9. Продавець має право використовувати факсимільне відображення підписів своїх уповноважених посадових осіб (факсиміле) при подальшому підписанні за цим Договором первинного документа рахунку-фактури, пов'язаного з виконанням цього Договору. При цьому документ, підписаний з використанням факсиміле, має юридичну силу.

Нанесення факсиміле на паперовий носій (первинний документ) може здійснюватися за допомогою механічних засобів (штампів) або за допомогою електронних засобів.

Зразки підписів і факсиміле посадових осіб Продавця відображені в Додатку до цього Договору, який є його невід'ємною частиною.

Продавець підтверджує, що при підписанні цього Договору був ознайомлений із зразком відповідного аналогу власноручного підпису уповноваженої особи, факсиміле якої буде використовуватися при підписанні первинного документа «рахунок-фактура», пов'язаного з виконанням цього Договору.

10.10. Покупець зобов'язаний надати Продавцю з підписаним договором:

завірені печаткою підприємства копії наступних документів:

- документа, підтверджуючого державну реєстрацію (у формі виписки, витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, відомостей про включення в Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України або в іншій формі, можливість надання якої передбачена чинним законодавством);

Продовження додатку А

- документа, підтверджуючого реєстрацію платника ПДВ і єдиного податку або включення в реєстр неприбуткових організацій (у формі виписок з відповідних реєстрів або в іншій формі, можливість надання якої передбачена чинним законодавством);

- окремих аркушів Статуту, завірених печаткою підприємства:

- титульного аркуша;

- аркушів, що містять інформацію про найменування (повне, скорочене, на українській мові, російській мові і так далі), місцезнаходження, мету та види діяльності, юридичний статус, повноваження всіх органів управління і контролю;

- змін до Статуту (за наявності);

- документа, підтверджуючого повноваження особи на право укладання і підпису договорів (контрактів) (протокол зборів засновників та/або наказ про призначення на посаду), копія довіреності (якщо особа підписує договір за довіреністю);

- банківські реквізити на бланку підприємства або довідку (лист) від банку, в якому відкрито рахунок, підписані/завірені керівником або головним бухгалтером.

- копія ліцензії, дозволу на виконання певних робіт, дозволи Держпраці на початок робіт (або інших дозвільних документів, якщо такі мають бути).

У випадку ненадання перелічених документів строк виконання зобов'язань за цим договором обчислюється з моменту отримання повного пакету вищезазначених документів.

10.11. Сторони гарантують, що особи, які підписують Договір, мають відповідно до законодавства України всі необхідні для цього повноваження. Сторони підтверджують відсутність щодо них обставин, які змусили б їх укласти цей Договір за невигідними для них умовами, а також, що вони мають повну й точну інформацію про умови Договору та жодних зауважень та додавань до Договору не мають.

10.12. Сторони підтверджують відсутність з свого боку будь-яких супечерень або зауважень щодо кожної з умов Договору, та вони однаково розуміють значення Договору, а також його умови і правові зобов'язання та наслідки для кожної із Сторін.

10.13. Цей Договір може бути змінено або розірвано за згодою Сторін або за вимогою Продавця в односторонньому порядку, про що Продавець інформує Покупця будь-якими засобами зв'язку (телеграма, телефонограма, факс, електронна пошта). Дія цього Договору припиняється із закінченням 20 календарних днів з моменту надсилання на адресу Покупця зазначеної в цьому пункті вимоги про розірвання Договору.

10.14. Покупець підтверджує, що ознайомлений з чинним Положенням про пропускний і внутрішньооб'єктовий режим на території ПАТ «Запоріжсталь» і зобов'язується його дотримуватися.

10.14.1. На період дії карантинних обмежень:

10.14.2. Покупець зобов'язаний забезпечити обов'язкове використання працівниками Покупця та/або залученими водіями респіратора (захисної маски) при знаходженні на території комбінату. Не направляти для отримання товару осіб з ознаками ГРВІ.

10.14.3. Продавець, у разі порушення працівниками Покупця та/або залученими водіями п.10.14.2. має право не допускати зазначених осіб на територію ПАТ «Запоріжсталь».

10.14.4. У разі незастосування респіраторів (захисних масок) працівниками Покупця та/або залученими водіями при пересуванні на території комбінату, Покупець сплачує Продавцю штраф у розмірі 20 000 грн. за кожен виявлений факт порушення, зафіксований актом, складеним Продавцем.

10.14.5. Крім зазначених у даному договорі штрафних санкцій, працівники Покупця та/або залучені водії, винні в порушенні карантинних обмежувальних заходів, можуть бути

притягнуті до адміністративної і кримінальної відповідальності відповідно до чинного законодавства України, а саме, Законами України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншим актам законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами.

10.15. Під час укладання цього Договору Покупець ознайомлений з Кодексом етики ПАТ «Запоріжсталь», розміщеним у відкритому доступі на сайті www.metinvestholding.com.

10.16. Під час укладання цього Договору Покупець ознайомлений з Основними вимогами інформаційної безпеки ПАТ «Запоріжсталь» і відповідальністю за виявлені факти їх порушення працівниками Покупця або залученими ним особами (надалі – «Вимоги»), розміщеними у відкритому доступі на сайті https://zaporizhstal.com/ru/otvetstvennost/inform_public/uslovija-po-vnutrennemu-trudovomu-rasporjadku-ohrane-truda-prirodoohrannome-zakonodatelstvu/.

10.17. Під час укладання цього Договору Покупець ознайомлений з Умовами за внутрішнім трудовим розпорядком, охороною праці, природоохоронному законодавству (надалі – «Умови»).

10.18. Міжнародні санкції та Антикорупційне застереження.

10.18.1. Сторони цим затверджують та гарантують одна одній, що (як на момент підписання Сторонами цього Договору, так і на майбутнє):

(а) на Сторону не поширюється дія санкцій Ради безпеки ООН, Відділу контролю за іноземними активами Державного казначейства США, Департаменту торгівлі Бюро промисловості та безпеки США, Державного департаменту США, Європейського Союзу, України, Великобританії або іншої країни чи організації, рішення та акти яких є юридично обов'язковими для Сторони (далі – «Санкції»); та

(б) Сторона не співпрацює (напряму або через посередників) і не пов'язана відносинами контролю з особами, на яких поширюється дія Санкцій, (блокування активів) якщо така співпраця/контроль створює ризик порушення Стороною/поширення на Сторону дії обмежень, що застосовуються та/або включення Сторони до санкційних списків та/або застосування інших заходів;

(в) Сторона здійснює свою господарську діяльність із дотриманням вимог Антикорупційного законодавства.

Під Антикорупційним законодавством слід розуміти:

будь-який закон чи нормативно-правовий акт, який вводить у дію або згідно з яким застосовуються положення Конвенції про боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій Організації економічної співпраці та розвитку (OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions); або

будь-які положення Закону США про боротьбу з практичною корупцією закордоном 1977 року із змінами та доповненнями (the U.S. Foreign Corrupt Practices Act of 1977), Закону Великобританії про боротьбу з корупцією (U.K. Bribery Act 2010), що застосовуються до Сторони; або

будь-який інший аналогічний закон чи нормативно-правовий акт юрисдикцій (країн), в яких Сторони зареєстровані або здійснюють свою господарську діяльність чи дія якого (чи окремих його положень) поширюється на Сторони в інших випадках;

Продовження додатку А

(г) Сторона дотримується вимог антикорупційного законодавства, що поширюється на неї, та впровадила відповідні засоби та процедури з метою дотримання антикорупційного законодавства;

(д) Сторона та всі її афілійовані особи, директори, посадові особи, працівники та будь-які інші особи, які діють від імені Сторони, не здійснювали будь-яких пропозицій, не надавали повноваження та клопотання про надання чи отримання неналежної/неправомірної вигоди чи майна у зв'язку з Договором, а також не отримували їх і не мають намір здійснення будь-яких з вищевказаних дій в майбутньому, а також Сторона застосовувала всі можливі розумні заходи щодо запобігання вчиненню таких дій субпідрядниками, агентами, будь-якою іншою третьою особою, щодо якої вона володіє певною мірою контролем;

(є) Сторона не використовуватиме кошти і / або майно, отримані за цим Договором, з метою фінансування або підтримки будь-якої діяльності, яка може порушити Антикорупційне законодавство (зокрема, але не обмежуючись, шляхом надання позики, здійснення внеску / вкладу або передачі коштів / майна іншим способом на користь своєї дочірньої компанії, афілійованої особи, спільного підприємства або іншої особи).

10.18.2. У разі порушення Стороною запевнень і гарантій, зазначених в цьому розділі Договору, така Сторона зобов'язується відшкодувати іншій Стороні всі збитки, завдані таким порушенням.

10.18.3. У разі накладення Санкцій на одну зі сторін або співпраці Сторони з особою, на яку накладено Санкції, така Сторона зобов'язується негайно повідомити про це іншу Сторону, а також відшкодувати останній всі збитки, завдані їй через або у зв'язку з накладенням Санкцій або співпрацею з особою, на яку накладено Санкції.

10.18.4. Кожна із Сторін має право в односторонньому порядку призупинити виконання зобов'язань за цим Договором або припинити дію цього Договору шляхом письмового повідомлення про це іншу Сторону в разі наявності розумних підстав вважати, що відбулося або відбудеться порушення будь-якого з вищезазначених в цьому розділі Договору запевнень і гарантій. При цьому Сторона, яка обґрунтовано скористалася цим правом, звільняється від будь-якої відповідальності або обов'язків по відшкодуванню штрафних санкцій за Договором у зв'язку з невиконанням нею договірних зобов'язань і будь-якого роду витрат, збитків, понесених іншою Стороною (прямо чи опосередковано), в результаті такого призупинення / припинення дії Договору.

11. Юридичні адреси і реквізити сторін

Продавець: ПАТ «Запоріжсталь» 69008, м. Запоріжжя, Запорізька обл., Південне шосе, буд. 72 ЄДРПОУ 00191230 ІПН 001912308247 IBAN: UA_____ в АТ «ПУМБ», м. Київ, МФО 334851	Покупець: Найменування споживача Юрид адреса ЄДРПОУ Код ІПН №Код ИНН IBAN Наймен. банку МФО банку

Підписи сторін

Продавець	Покупець

ДОДАТОК Б

Рахунок-фактура N від р. | Валюта UAH

Продавець
ЄДРПОУ

Вантажовідправник

Покупець
ЄДРПОУ м. , вул. , б.

Вантажоодержувач .
м. вул. , б.

Умова поставки **згідно договору від EXW**

Листів 1

Найменування видів продукції Матеріали

№ поз.	Код УКТЗЕД, найменування	Одиниці виміру	Кількість	Договірна ціна	Надбавки/ знижки	Розмір надбав/ знижки	Надбавка (+)/ Знижка (-)	Ціна з надбавкою/ знижкою	Сума
				грн.		%,грн.	грн.	грн.	грн.
Дата відвантаження		**№ сертифіката**		**№ вагона або автомобіля**				**№ транспортної накладної**	
								ZS23--------	
Підстава: ( )									
1									
Разом по сертифікату									
								ZS23--------	
Підстава: ( )									
2									
Разом по сертифікату									

Разом відпускна вартість

Разом (без ПДВ)
Сума, що підлягає оподаткуванню
ПДВ, 20%

Разом

Сума разом з ПДВ: **гривн**
копійок
У т.ч. ПДВ, 20%: грн.

Місце складання: м. Запоріжжя

Підписи продавця **Підписи покупця**

м.п. _____

ДОДАТОК В

Акт приймання-передачі
послуг №_____
(№ замовлення_____)

м. Запоріжжя «____» _____ 20____ р.

Ми, що нижче підписалися: представник Виконавця _____
_____,
(П.І.Б., посада)
який діє на підставі _____,
(статут, довіреності №_, положення)
з однієї сторони, та представник Замовника _____
_____,
(П.І.Б., посада)
який діє на підставі _____,
(статут, довіреності №_, положення)
з іншої сторони, склали цей акт про те, що в _____ місяці 20____р. Виконавець надав, а Замовник прийняв наступні послуги:

№ з/п	Найменування послуги	Один. виміру	Кількість	Вартість послуг за одиницю, грн. без ПДВ	Сума, грн. без ПДВ
1	2	3	4	5	6
Разом, грн. без ПДВ:					
ПДВ, грн.:					
Всього, грн. з ПДВ:					

Сторони претензій одна до одної не мають.

від Виконавця **від Замовника**

_____ _____
(начальник цеху, П.І.Б.) (посада, П.І.Б.)

ДОДАТОК Г

Акт приймання - передачі товару
до договору № _____ від _____

м. Запоріжжя « ____ » _____ 20____ р.

Ми, що нижче підписалися: представник Продавця _____
_____,
(П.І.Б., посада)
який діє на підставі _____,
(статут, довіреності №_, положення)
з однієї сторони, та Покупець _____, з іншої сторони, склали цей акт про те, що Продавець передав товар:

а Покупець прийняв його в технічному стані і комплектації, придатної для подальшої нормальної експлуатації. «Сторони» претензій одна до одної не мають.

від Продавця від Покупця

_____ _____
(посада П.І.Б.) (посада, П.І.Б.)

ДОДАТОК Д

			КОДИ
		Дата	31.12.2022
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	**за ЄДРПОУ**	00191230
Територія	Запорізька обл.	**за КАТОТТГ**	UA2306007001 0385728
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	**за КОПФГ**	230
Вид економічної діяльності	Виробництво чавуну, сталі та феросплавів	**за КВЕД**	24.10

Середня кількість працівників: 9305
Адреса, телефон: 69008 м. Запоріжжя, Південне шосе, 72, (061) 218-33-01
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	v

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2022 р.
Форма №1

Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	28 761	3 671
первісна вартість	1001	75 144	76 086
накопичена амортизація	1002	(46 383)	(72 415)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 475 494	1 196 159
Основні засоби	1010	22 649 742	21 042 229
первісна вартість	1011	25 242 586	25 713 975
знос	1012	(2 592 844)	(4 671 746)
Інвестиційна нерухомість	1015	6 741	6 741
первісна вартість	1016	6 741	6 741
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1 038 362	992 357
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0

Продовження додатку Д

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	2 178	755
Усього за розділом I	1095	25 201 278	23 241 912
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	7 688 087	4 193 781
Виробничі запаси	1101	2 545 985	2 139 287
Незавершене виробництво	1102	1 184 287	605 348
Готова продукція	1103	3 957 815	1 421 387
Товари	1104	0	27 759
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	19 508 885	19 642 455
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	957 321	59 696
з бюджетом	1135	1 728 573	1 397 199
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	212 699
з нарахованих доходів	1140	2 301 851	1 725 044
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17 476 930	17 258 933
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	129 290	121 209
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	129 290	121 209
Витрати майбутніх періодів	1170	576 521	531 324
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	1 058 233	1 867 102
Усього за розділом II	1195	51 425 691	46 796 743
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	265	267
Баланс	1300	76 627 234	70 038 922

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660 920	660 920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	11 776 656	10 732 785
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0

Продовження додатку Д

Резервний капітал	1415	506 200	506 200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	31 271 239	28 471 882
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	44 215 015	40 371 787
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1 383 298	695 449
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	16 101	0
Довгострокові забезпечення	1520	2 362 859	1 294 887
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	275	242
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3 762 533	1 990 578
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2 673 291	1 959 213
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	24 525 234	24 627 846
розрахунками з бюджетом	1620	422 935	123 799
у тому числі з податку на прибуток	1621	335 159	0
розрахунками зі страхування	1625	18 232	10 002
розрахунками з оплати праці	1630	91 958	58 755
одержаними авансами	1635	6 317	5 955
розрахунками з учасниками	1640	13 974	13 974
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	215 732	239 392
Доходи майбутніх періодів	1665	454	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	681 559	637 611
Усього за розділом III	1695	28 649 686	27 676 547
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	10
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	76 627 234	70 038 922

Керівник Наталя Вікторівна Михайська

Продовження додатку Д

			КОДИ
		Дата	31.12.2022
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	**за ЄДРПОУ**	00191230

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік
Форма №2
I. Фінансові результати

Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	46 916 321	86 968 733
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(46 801 073)	(64 536 759)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	115 248	22 431 974
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1 351 564	2 977 967
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(489 567)	(563 713)
Витрати на збут	2150	(2 160 225)	(2 804 593)
Інші операційні витрати	2180	(3 014 968)	(269 447)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	0	21 772 188

Продовження додатку Д

прибуток			
збиток	2195	(4 197 948)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	16 681	154 120
Інші доходи	2240	2 914	14 510
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(1 526 205)	(558 953)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(72 198)	(1 190 423)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	20 191 442
збиток	2295	(5 776 756)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	912 071	-3 382 284
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	16 809 158
збиток	2355	(4 864 685)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-7 353	-52 660
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	1 253 032	326 295
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	1 245 679	273 635
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(224 222)	(49 254)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	1 021 457	224 381
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-3 843 228	17 033 539

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	39 290 187	58 245 951
Витрати на оплату праці	2505	2 272 345	2 933 056
Відрахування на соціальні заходи	2510	487 912	629 506
Амортизація	2515	2 493 559	2 624 404
Інші операційні витрати	2520	5 256 462	3 741 595
Разом	2550	49 800 465	68 174 512

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код	За звітний	За аналогічний

Продовження додатку Д

	рядка	період	період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2 643 681 779	2 643 681 779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2 643 681 779	2 643 681 779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1,840120	6,358240
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1,840120	6,358240
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер Світлана Олегівна Ампілогова